

STRATEGIA INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY WIŃSKO NA LATA 2022-2032

AKTUALIZACJA
WIŃSKO 2022

SPIS TREŚCI

1	WSTĘP.....	3
2	PROCES AKTUALIZACJI STRATEGII	4
3	SYTUACJA SOCJALNA MIESZKAŃCÓW GMINY WIŃSKO – CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA	7
3.1	SYTUACJA DEMOGRAFICZNA.....	7
3.2	KULTURA FIZYCZNA I SPORT	11
3.3	KULTURA.....	12
3.4	EDUKACJA I WYCHOWANIE	17
3.5	POMOC SPOŁECZNA	20
3.6	OPIEKA ZDROWOTNA.....	24
3.7	AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA.....	25
3.8	BEZPIECZEŃSTWO	34
3.9	AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA.....	35
3.10	ANALIZA SWOT	36
3.11	CHARAKTERYSTYKA GRUP WYMAGAJĄCYCH WSPARCIA.....	38
4	CELE I ZADANIA DO REALIZACJI – CZĘŚĆ STRATEGICZNA	43
5	5. SPÓJNOŚĆ STRATEGII INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY WIŃSKO Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI O SZERSZYM ZASIĘGU	45
6	SYSTEM WDRAŻANIA, MONITORINGU I EWALUACJI STRATEGII.....	50
6.1	WDRAŻANIE STRATEGII	50
6.2	MONITORING I EWALUACJA STRATEGII.....	51
6.3	RAMY FINANSOWE	53
7	STRESZCZENIE.....	54

1 WSTĘP

Przedkładany dokument stanowi aktualizację Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wińsko na lata 2016-2026. Jest efektem współpracy i zaangażowania trzech stron: reprezentantów wspólnoty samorządowej – mieszkańców gminy Wińsko, jej władz i grupy ekspertów zaproszonych do poprowadzenia tego procesu.

Zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, które mają na celu integrację osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Strategia zawiera w szczególności diagnozę sytuacji społecznej, określenie celów strategicznych i operacyjnych polityki społecznej oraz kierunków niezbędnych działań, opis sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych, a także wskaźników realizacji działań.

Aktualizacja Strategii prowadzona była jednocześnie z pracami nad Strategią Rozwoju Gminy Wińsko na lata 2022-2032 oraz Gminnym Programem Rewitalizacji. Z tego względu daty obowiązywania niniejszej Strategii zostały dostosowane do pozostałych dokumentów.

Kierowało nami przekonanie, że nie można sfery polityki społecznej odrywać od szerszego kontekstu rozwoju wspólnoty lokalnej. Dokumenty powstały więc w toku tego samego procesu i są wzajemnie powiązane, ale jednocześnie zachowują względną samodzielność. W naszej ocenie warto, aby ten sposób podejścia do Strategii był kontynuowany przy wdrażaniu, ocenie i kolejnych aktualizacjach dokumentów strategicznych gminy.

Naszym zamiarem było opracowanie Strategii konkretnej i treściwej, lecz w miarę możliwości krótkiej, aby dała się ona łatwo zakomunikować mieszkańcom, pracownikom samorządowym i wszystkim, którzy będą chcieli z niej korzystać.

Jako współtwórcy Strategii pragniemy podziękować za zaangażowanie wszystkim, którzy dołożyli część swojej pracy do ostatecznego kształtu dokumentu i wspierali nas w tym dziele swoją życzliwością.

2 PROCES AKTUALIZACJI STRATEGII

W pierwszej kolejności poddano ewaluacji obowiązujące dokumenty – zarówno Strategię Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych, jak i Strategię Rozwoju Lokalnego Gminy Wińsko. W tym celu przeprowadzono: 1) indywidualne wywiady pogłębione z wybranymi pracownikami Urzędu Gminy dotyczące stopnia osiągnięcia celów zawartych w dokumencie oraz warunków i sposobu wdrażania jego zapisów; 2) grupowe wywiady z liderami lokalnymi, które posłużyły do zebrania opinii o wdrażaniu Strategii i towarzyszących temu okolicznościach. Wywiady zostały przeprowadzone przez członków i współpracowników Stowarzyszenia Animacji i Rozwoju Lokalnego oraz studentów politologii i zarządzania projektami społecznymi w Instytucie Politologii Uniwersytetu Wrocławskiego.

Zasadniczą częścią prac nad aktualizacją dokumentów strategicznych gminy Wińsko były warsztaty z mieszkańcami. Od listopada 2021 r. do maja 2022 r. odbyło się kilka spotkań poświęconych następującym tematom:

- ewaluacja on-going obowiązującej strategii integracji i rozwiązywania problemów społecznych,
- analizie zasobów i potencjału gminy Wińsko,
- określeniu kierunków działań,
- konsultacji głównych założeń opracowywanych dokumentów.

Prace warsztatowe realizowano zgodnie z założeniem, że to społeczność lokalna powinna być kreatorem i animatorem rozwoju gminy. Tylko bowiem zaangażowanie mieszkańców gminy i wzięcie przez nich odpowiedzialności za warunki życia w gminie pozwoli na rzetelne przeprowadzenie procesu odnowy wsi i jej rewitalizacji. W uspołecznionych pracach nad Strategiami realizowano zatem model, który można nazwać 3xP:

PARTYCYPACJA - włączenie społeczności lokalnej w prace nad strategią. Dokument był tworzony z udziałem mieszkańców, którzy stali się autorami zasadniczych kierunków rozwoju gminy.

PROCES - aktualizacja strategii to nie tylko jednorazowe przedsięwzięcie. To element dłuższego procesu, wymagający na wstępie refleksji między innymi nad tym, co się udało zrealizować z zamierzeń poprzedniej strategii, co zachować, a co zmienić, jak wykorzystać lokalne zasoby, jak zainicjować i skoordynować wysiłki różnych organizacji, instytucji i osób. Dokument strategiczny ma w prosty i przejrzysty sposób informować o przyjętych priorytetach na kolejne lata oraz o sposobie ich wdrażania i ewaluacji, lecz jego uchwalenie przez radę gminy nie kończy procesu, lecz rozpoczyna zasadniczą część pracy: wdrażanie zapisów strategii, monitorowanie i ewaluację. Wdrażanie, monitoring i ewaluacja powinny się odbywać również w sposób uspołeczniony.

PARTNERSTWO - głównymi realizatorami postanowień strategii tworzonej wspólnie z liderami społecznymi i mieszkańcami jest grupa przedstawicieli czołowych instytucji w gminie. To liderzy procesu, którzy powinni współpracować ze sobą, wdrażając zapisy strategii. Koordynatorem procesu powinien być Urząd Gminy w Wińsku. Strategia nie jest bowiem dokumentem, który wyznacza tylko i wyłącznie priorytety władzy lokalnej; to zapis wartości cenionych przez mieszkańców i wynikających z nich głównych kierunków rozwoju całej wspólnoty lokalnej. Strategia powinna po pewnym czasie zostać poddana rzetelnemu przeglądowi – ponownie przy udziale społeczności i specjalistów z różnych dziedzin – i jeżeli okaże się to konieczne, zmodyfikowana w zależności od tego, jakie przyniesie życie społeczne.

W procesie aktualizacji Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wińsko uczestniczyli:

1. Jolanta Kryswata-Zielnica - wójt gminy Wińsko,
2. Anna Kupczyk - skarbnik gminy Wińsko,
3. Karolina Bieniek - dyrektor Zarządu Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej,
4. Dariusz Łeśko - dyrektor Szkoły Podstawowej w Wińsku,
5. Dariusz Kucner - dyrektor Szkoły Podstawowej w Orzeszkowie,
6. Sabina Baryluk - kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wińsku,
7. Anna Pędziwiatr - dyrektor Gminnego Ośrodka Sportu Turystyki i Rekreacji,
8. Diana Ziōła - dyrektor Publicznego Żłobka w Wińsku,
9. Marta Ardeli - pełnomocnik wójta ds. profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i uzależnień lekowych, pełnomocnik ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi,
10. Aleksandra Piotrowska - pracownik Referatu Inwestycji i Rozwoju,
11. Alicja Kosińska-Pala - pracownik Referatu Edukacji,
12. Joanna Lewandowska - pracownik Gminnego Ośrodka Sportu Turystyki i Rekreacji,
13. Olgierd Pogorzelec - pracownik Gminnego Ośrodka Sportu Turystyki i Rekreacji,
14. Regina Hukiewicz - przewodnicząca Rady Gminy Wińsko,
15. Agnieszka Bartoszek - radna,
16. Henryk Sawczyn - radny,
17. Mirosław Kilanowski - radny,
18. Julianna Wdowiak - radna,
19. Agnieszka Karasińska - radna,
20. Mariusz Fałat - sołtys sołectwa Kleszczowice,
21. Helena Tomaszewska - sołtys sołectwa Aleksandrowice,
22. Janina Adamus - sołtys sołectwa Głębowice,
23. Barbara Rabiega - sołtys sołectwa Stryjno,
24. Marta Osowska - sołtys sołectwa Naroków,
25. Agnieszka Beśka - sołtys sołectwa Piskorzyna,

26. Ryszard Bielecki - sołtys sołectwa Boraszyce Wielkie,
27. Ryszard Kisielewicz - sołtys sołectwa Wińsko,
28. Lech Pawłowski - sołtys sołectwa Krzelów,
29. Ryszard Tomasz - sołtys sołectwa Rogów Wołowski,
30. Agnieszka Karasińska - sołtys sołectwa Konary,
31. Eugeniusz Osowski - sołtys sołectwa Baszyn,
32. Janusz Siwiec - przedsiębiorca,
33. Władysław Ilnicki - przedsiębiorca,
34. Tomasz Jaworski - przedstawiciel UKS Wińsko,
35. Dominika Oberda – mieszkanka Konar.

Zaangażowanie poszczególnych osób i podmiotów było różne, w zależności od etapu prac. W dniu 25 listopada 2021 r. prowadzono wywiady z kierownictwem Urzędu Gminy Wińsko, kierownikami jego komórek merytorycznych oraz jednostek organizacyjnych gminy Wińsko. Rozmówcy byli proszeni przede wszystkim o dokonanie oceny stopnia zaawansowania realizacji poszczególnych celów oraz zadań wymienionych w strategii rozwoju gminy oraz strategii integracji i rozwiązywania problemów społecznych. Ponadto określali, czy dany kierunek działań wymaga kontynuacji w kolejnych latach, ewentualnie czy powinien podlegać modyfikacjom. Wywiad grupowy przeprowadzono z przedstawicielami jednostek oświatowych z terenu gminy, który pozwolił dodatkowo na pogłębienie diagnozy sytuacji dzieci i młodzieży. Tego samego dnia, w godzinach popołudniowych, przeprowadzono również wywiad pogłębiony z mieszkańcami gminy. Kolejny wywiad pogłębiony odbył się 17 grudnia 2021 r., a udział w nim wzięli radni i sołtysi z terenu gminy. Z kolei 29 grudnia 2021 r. przeprowadzono wywiad pogłębiony z pracownikami Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wińsku. Wyniki tych spotkań pozwoliły na przygotowanie raportu z ewaluacji obu dokumentów strategicznych.

W tym czasie również trwały prace nad diagnozą do strategii rozwoju gminy oraz delimitacją, służącą wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i rewitalizacji. Wszystkie komórki merytoryczne Urzędu Gminy oraz gminne jednostki organizacyjne odpowiedzialne były za zbieranie danych statystycznych do tych diagnoz.

Po opracowaniu zestawień danych i wniosków z nich, w dniu 7 kwietnia 2022 r. zorganizowano warsztat strategiczny w Gminnym Ośrodku Sportu, Turystyki i Rekreacji w Wińsku. Spotkanie z mieszkańcami, liderami lokalnymi i pracownikami samorządowymi pozwoliło na wypracowanie kierunków rozwoju gminy na kolejne lata. Dalsze zaangażowanie tych osób i podmiotów zaplanowano także na etapie wdrażania i monitoringu niniejszej Strategii, co zostało określone w dalszych rozdziałach dokumentu.

3 SYTUACJA SOCJALNA MIESZKAŃCÓW GMINY WIŃSKO – CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

3.1 SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Liczba ludności zameldowanej na pobyt stały na dzień 31 grudnia 2020 r. (według danych Urzędu Gminy w Wińsku) wynosiła 8061 osób, natomiast liczba ludności przez ostatnie 5 lat z podziałem na poszczególne miejscowości kształtowała się następująco:

Tab. 1 Liczba mieszkańców gminy Wińsko w latach 2016-2020.

Miejscowość	2016	2017	2018	2019	2020	Różnica
Aleksandrowice	73	71	71	72	74	1,36%
Baszyn	194	197	195	194	192	- 1,03%
Białawy	66	61	56	52	55	- 16,66%
Białawy Małe	96	91	95	93	91	- 5,20%
Białawy Wielkie	117	119	110	115	117	bz.
Białków	10	8	7	7	7	- 30,0%
Boraszyce Małe	40	40	40	38	38	- 5,0%
Boraszyce Wielkie	82	77	75	66	63	- 23,17%
Brzózka	43	43	43	40	39	- 9,30%
Budków	160	156	159	155	154	- 3,75%
Buszkowice Małe	84	84	83	78	76	- 9,52%
Chwałkowice	80	80	84	78	73	- 8,75%
Czaplice	44	47	46	46	46	4,54%
Dąbie	69	69	74	74	73	5,79%
Domanice	80	77	77	79	79	- 1,25%
Głębowice	335	328	328	318	310	- 7,46%
Gryżyce	97	96	93	83	85	- 12,37%
Grzeszyn	49	51	50	47	46	- 6,12%
Iwno	217	216	212	220	217	bz.
Jakubikowice	33	34	32	32	31	- 6,06%
Kleszczowice	60	61	57	55	54	- 10,0%
Konary	180	181	179	174	168	- 6,66%
Kozowo	117	108	108	108	103	- 11,96%
Krzelów	744	739	732	724	716	- 3,76%
Łazy	77	79	79	74	64	- 16,88%
Małowice	361	362	367	362	353	- 2,21%
Młoty	59	60	62	59	58	- 1,69%
Moczydlnica Klasztorna	202	208	204	203	200	- 0,99%
Morzyna	64	62	60	60	58	- 9,37%
Mysłoszów	4	4	6	6	6	50,0%

Naroków	45	45	49	51	51	13,33%
Orzeszków	435	445	441	435	426	- 2,06%
Piskorzyna	287	280	285	285	279	- 2,78%
Przyborów	267	255	252	265	268	0,37%
Rajczyn	132	131	135	132	132	0%
Rogówek	44	42	49	46	45	2,27%
Rogów Wołowski	51	46	46	45	45	- 11,76%
Rudawa	162	182	178	179	176	8,64%
Słup	63	60	56	55	52	- 17,46%
Smogorzówek	123	119	114	109	109	- 11,38%
Smogorzów Wielki	190	192	186	190	184	- 3,15%
Staszowice	53	52	53	54	49	- 7,54%
Stryjno	173	175	177	180	173	bz
Trzcinica Wołowska	105	103	102	92	94	- 10,47%
Turzany	113	117	119	118	112	- 0,88%
Węglewo	43	42	42	42	42	- 2,32%
Węgrzce	185	186	192	189	185	bz
Wińsko	1637	1654	1627	1642	1643	0,36%
Wrzeszów	77	81	78	78	68	- 11,68%
Wyszęćce	277	282	281	278	282	1,80%
RAZEM	8299	8298	8246	8177	8061	- 2,86%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Wińsko.

Generalnie liczba ludności w okresie ostatnich 5 lat zmniejszyła się o 2,86%, co wpisuje się w ogólnopolskie tendencje związane ze starzeniem się społeczeństwa (spadek liczby urodzeń oraz wzrost liczby zgonów, zwłaszcza w dobie pandemii Covid-19). Pomędzy poszczególnymi miejscowościami gminy Wińsko występują jednak znaczne różnice. Najwięcej mieszkańców ubyło w Białkowie (30%), Boraszycach Wielkich (23,17%) oraz Smogorzówku (17,46%). Z kolei Mysłoszów (50%), Naroków (13,33%) oraz Rudawa (8,64%) to miejscowości, w których mieszkańców przybyło najwięcej. Największe pod względem liczby mieszkańców miejscowości w gminie to Wińsko (20,38% ogółu mieszkańców gminy), Krzelów (8,88%) i Orzeszków (5,28%). Najmniejsza miejscowość to Mysłoszów, liczący obecnie 6 zameldowanych mieszkańców, a w 2017r. liczył ich zaledwie 4.

Analiza ruchu naturalnego wskazuje na kolejne niekorzystne tendencje. W latach 2016, 2018, 2019 oraz 2020 odnotowano więcej zgonów niż urodzeń żywych. Jedynie w 2017 r. tendencja ta odwróciła się (8 urodzeń więcej niż zgonów). Rokrocznie (poza 2017 r.) zauważalny jest wzrost liczby zgonów przy jednoczesnym zmniejszaniu się liczby urodzeń żywych. Przyrost naturalny ogółem zmniejszył się w ostatnich 5 latach o 18,05%. Natomiast liczba zgonów wzrosła o 13,33%. Przyrost naturalny w gminie Wińsko w latach 2016-2020 przedstawia się następująco:

Tab. 2 Przyrost naturalny w gminie Wińsko w latach 2016-2020.

	2016	2017	2018	2019	2020
Urodzenia	72	93	76	72	59
Zgony ogółem	105	85	103	110	119
Przyrost naturalny ogółem	- 33	8	- 27	- 38	- 60
Małżeństwa	38	47	52	37	29

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Wińsko oraz Banku Danych Lokalnych GUS.

Liczba małżeństw do 2018 r. wzrastała, natomiast w 2019 oraz 2020 r. poziom ten zaczął się obniżać. W 2020 r. w stosunku do 2016 r. zawarto mniej o niemalże 24% związków małżeńskich.

Kolejnym aspektem analizy jest podział ludności pomiędzy płciami. Generalnie w gminie Wińsko zauważalna nie ma równowagi pomiędzy liczbą kobiet i mężczyzn, z nieznaczną przewagą tych pierwszych (poza liczbą ludności w wieku produkcyjnym). W ciągu ostatnich 5 lat różnica oscylowała wokół niecałych 2% (bez podziału na grupy wiekowe). Kobiety stanowią niecałe 51%, zaś mężczyźni niewiele ponad 49% ludności gminy.

Tab. 3 Podział ludności pomiędzy płciami w gminie Wińsko w latach 2016-2020.

	2016	2017	2018	2019	2020
Ludność ogółem	8299	8298	8246	8177	8061
Kobiety	4216 (50,80%)	4222 (50,88%)	4200 (50,93%)	4160 (50,87%)	4105 (50,92%)
Mężczyźni	4083 (49,20%)	4076 (49,12%)	4046 (49,07%)	4017 (49,13%)	3956 (49,08%)
Różnica	133	146	154	143	149

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Wińsko.

Analiza danych dotyczących podziału ludności gminy Wińsko na przestrzeni lat 2016-2020 w wieku przedprodukcyjnym (do 17 roku życia), produkcyjnym (18-59 r.ż. - kobiety; 18-64 r.ż. - mężczyźni) i poprodukcyjnym (powyżej 60 r.ż. - kobiety i 65 r.ż. – mężczyźni) wskazuje na spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym oraz jej przyrost w wieku poprodukcyjnym: odpowiednio między 2016 a 2020 r. spadek liczby mężczyzn w wieku przedprodukcyjnym o 2,5%, kobiet o 3,5%, średnio o 3%. W wieku produkcyjnym: spadek liczby mężczyzn o 6%, zaś kobiet – o 4,5% (średnio 5,3%). Inaczej sytuacja przedstawia się dla wieku poprodukcyjnego, gdzie odnotowujemy w analizowanym okresie wzrosty: dla mężczyzn aż o 13,6%, dla kobiet tylko 2,2% (średnio 5,7%). Bardzo widoczna dla wieku poprodukcyjnego jest przewaga wzrostu w ostatnich 5 latach liczby mężczyzn. Pomimo tego generalnie istnieje nierównowaga pomiędzy płciami (o czym mowa powyżej w tab. 3). Największa asymetria występuje w wieku poprodukcyjnym, gdzie na ok. 500 mężczyzn przypada 1000 kobiet. W latach 2016-2020 w wieku poprodukcyjnym kobiety stanowiły od 66,72% do 69,03%. Więcej jest również kobiet w wieku przedprodukcyjnym. Na przestrzeni ostatnich 5 lat ta tendencja utrzymywała się, chociaż różnica jest nieznaczna i wahała się od 51,1% do 51,51%. Natomiast liczba kobiet w wieku produkcyjnym jest

mniejsza od liczby mężczyzn. Kobiety w gminie Wińsko w wieku produkcyjnym latach 2016-2020 stanowiły od 45,44% do 45,83%, co stanowi szczególnie niekorzystną tendencję, biorąc pod uwagę kontekst reprodukcji ludności. Przyrost ludności w wieku poprodukcyjnym z jednoczesnym ujemnym przyrostem naturalnym oraz niższą liczbą kobiet w wieku produkcyjnym wykazuje zbieżność z tendencjami ogólnopolskimi i stanowi o procesach starzenia się społeczeństwa. Procesy takie mają i będą mieć niekorzystny wpływ na rozwój poprzez ograniczenie potencjału ludzkiego na lokalnym rynku pracy oraz limitowanie możliwości rozwojowych gminy i mniejszą szansę na zmianę jej profilu gospodarczego. Wzrastający udział osób starszych w populacji oznaczać będzie wzrost zapotrzebowania na usługi medyczne, opiekuńcze i pielęgnacyjne - zarówno te świadczone przez członków rodzin, jak i przez instytucje gminne, kościoły, organizacje pozarządowe czy podmioty komercyjne. Wzrośnie popyt na świadczenia systemu ochrony zdrowia. Te niekorzystne tendencje demograficzne bez wątpienia będą miały wpływ na kwestie budżetowe gminy.

Rys. 1 Ludność gminy Wińsko w poszczególnych grupach wiekowych z podziałem na płeć w latach 2016-2020.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Wińsko.

3.2 KULTURA FIZYCZNA I SPORT

W zakresie kultury fizycznej działalność prowadzi Gminny Ośrodek Sportu, Turystyki i Rekreacji. Jednostka ta zatrudnia obecnie 7 osób. Siedziba GOSTiR została gruntownie wyremontowana - działa w niej także Klub Aktywności Mieszkańców.

Mieszkańcy mogą korzystać z obiektów sportowych zlokalizowanych na terenie gminy, do których należą:

- stadion w Wińsku,
- hala w Wińsku przy ul. Na Piaski 12,
- hala sportowa w Orzeszkowie,
- siedziba GOSTiR przy ul. Piłsudskiego 33,
- teren rekreacyjny (pole biwakowe) w Budkowie,
- zalew Słup (kąpielisko, łowisko specjalne).

Większość obiektów znajduje się w stanie dobrym. W 29 miejscowościach usytuowane są boiska sportowe: Wińsko, Aleksandrowice, Białawy, Białawy Wielkie, Baszyn, Brzózka, Głębowice, Grzeszyn, Kozowo, Morzyna, Rogów Wołowski, Rudawa, Smogorzów Wielki, Stryjno, Węgrzce, Wrzeszów, Boraszyce Wielkie, Budków, Buszkowice Małe, Dąbie, Gryżyce, Iwno, Konary, Krzelów, Małowice, Orzeszków (dodatkowo szkolne), Przyborów, Rajczyn, Wyszęccie.

W gminie odbywają się zarówno regularne imprezy sportowe, jak też o charakterze jednorazowym, okazjonalnym.

Tab. 4 Imprezy organizowane przez GOSTiR na terenie gminy.

Nazwa imprezy	Organizator	Charakter imprezy	Czas trwania (dni)	Szacunkowa liczba uczestników
Turniej Futsalu dla dzieci	GOSTiR, UKS Wińsko	powiatowy	1	160
Rajd Rowerowy z okazji Dnia Dziecka	GOSTiR, GOK	gminny	1	60
Inauguracja sezonu kąpielowego na Zalewie Słup	GOSTiR	powiatowy	1	250
Bieg Szlakiem Wielkiej Niedźwiedziny	GOSTiR	ogólnopolski	1	300
Zajęcia sportowo – kulturalne dla dzieci (piłka nożna, piłka ręczna, wędkarstwo, koszykówka)	GOSTiR	gminny	31	250
Dzień Miedziowych	GOSTiR, Zagłębie Miedziowe	gminny	1	120

Turniej Piłki Nożnej Kat. Orlik	UKS Wińsko, GOSTiR	powiatowy	1	120
---------------------------------	-----------------------	-----------	---	-----

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Wińsko.

Regularnie odbywają się zajęcia sportowe dla różnych grup wiekowych:

- UKS Wińsko - treningi i zawody dla różnych grup wiekowych na stadionie i hali w Wińsku,
- zajęcia karate dla dzieci i dorosłych,
- zajęcia fitness dla kobiet (trampoliny oraz trening z obciążeniem własnego ciała),
- zajęcia taneczne dla dzieci.

3.3 KULTURA

Gminny Ośrodek Kultury to jednostka organizacyjna gminy Wińsko, która zajmuje się szeroko pojętym szerzeniem, rozwijaniem i zachęcaniem mieszkańców gminy do uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych. Ośrodek prowadzi działalność kulturalną polegającą na tworzeniu, upowszechnianiu i ochronie kultury w szczególności poprzez prowadzenie stałych form działalności w postaci amatorskich zespołów artystycznych, sekcji i kół zainteresowań. Organizuje imprezy kulturalne, konkursy, przeglądy, warsztaty, festiwale i wystawy z różnych dziedzin sztuki, na których promuje kulturę gminy Wińsko oraz lokalnych twórców.

W Gminnym Ośrodku Kultury zatrudnionych jest 11 pracowników, w tym 3 osoby to pracownicy bibliotek. Na terenie gminy Ośrodek posiada placówki w następujących lokalizacjach:

- siedziba główna GOK w Wińsku/Biblioteka Publiczna (ul. Piłsudskiego 42),
- Filia Biblioteki Publicznej w Krzelowie i świetlica wiejska (Krzelów 86),
- Filia Biblioteki Publicznej w Głębowicach i świetlica wiejska (Głębowice 21).

GOK prowadzi szereg zajęć: artystyczne, plastyczne, joga, zdrowy kręgosłup, zumba, matematyczne, muzyczne, sensoplastyka dla najmłodszych, tematyczne seanse filmowe dla dzieci (raz w miesiącu), wyjazdy do kina (raz w miesiącu), zajęcia w okresie ferii i wakacji, spotkania seniorów (raz w miesiącu).

Przy Gminnym Ośrodku Kultury w Wińsku działalność prowadzą następujące osoby, zespoły i sekcje:

- piosenki ludowe, biesiadne, religijne, patriotyczne, okolicznościowe, żołnierskie: Zespół Śpiewaczy Harfa oraz Zespół Głębowiczanie,
- sekcja plastyczna,
- nauka języka angielskiego,
- sekcja taneczna „Iskierki” White Diamonds,
- sekcja muzyczno- ruchowa, gimnastyczna „Zdrowy kręgosłup”,
- sekcja tańca latino, zumba,
- grupa „Aktywni E-Seniorzy”,

- sekcja jogi.

Ośrodek organizuje także - samodzielnie lub przy współpracy z innymi podmiotami - szereg imprez kulturalnych:

Tab. 5 Imprezy kulturalne w gminie Wińsko.

Nazwa	Organizator	Zasięg
Orszak Trzech Króli	GOK, parafia	gminny
Ferie zimowe z GOK (zajęcia kulturalne i wycieczki)	GOK, sołectwo	
Walentynkowy Konkurs Recytatorski	GOK	
Dolnośląski konkurs recytatorski Pegazik	GOK, szkoły, biblioteki	
Dzień Kobiet	GOK	
Pierwszy Dzień Wiosny	GOK	
Dnia Dziecka – teatrzyk, rajd rowerowy	GOK, GOSTIR	
Wakacyjny lipiec z GOK (zajęcia kulturalne i wycieczki)	GOK, sołectwa	
Kurs komputerowy E- Senior	GOK, Fundacja Partycypacji Społecznej	
Narodowe Czytanie	GOK, biblioteki	
Dożynki Gminne	GOK	
Seans z Harrym Potterem (impreza cykliczna)	GOK	
Noc Biblioteka	biblioteki	
Dzień Seniora	GOK	
Dzień Misia	GOK, biblioteki	
Mikołajki Gminne	GOK	powiatowy
Targi Bożonarodzeniowe	GOK, szkoły	
Kiermasz Wielkanocny	GOK	wojewódzki
Przegląd Kolęd i Pastoralek	GOK	
Przegląd Piosenki Biesiadnej (impreza cykliczna)	GOK	ogólnopolski
Dni Wińska, Bieg Szlakiem Wielkiej Niedźwiedzicy	GOK, GOSTIR	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Kultury w Wińsku.

Ponadto w Gminnym Ośrodku Kultury odbywają się śluby cywilne, obchodzone są Złote Gody, sesje Rady Gminy, spotkania komisji Rady Gminy, spotkania przedstawicieli Urzędu Gminy z mieszkańcami, konsultacje społeczne, szkolenia BHP, spotkania przedstawicieli sołectw, zebrania sołectwa Wińsko, okazjonalne spotkania emerytowanych nauczycieli ZNP, spotkania Zespołu Śpiewaczego Harfa, szkolenia komputerowe, szkolenia językowe, dyżury Koła Wędkarskiego, spotkania Wspólnoty Mieszkaniowej, spotkania i szkolenia zawodowe, szkolenia dla rolników organizowane przez Dolnośląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego.

Nadto na terenie gminy Wińsko funkcjonują inne grupy artystyczne oraz indywidualni artyści. Wśród nich wyróżnić można następujące osoby działające w różnych dziedzinach:

- kabaret: Ryszard Bielecki,
- rękodzieło: Agnieszka Borodacz, Katarzyna Bobra, Stanisława Słobodzian, Agnieszka Bartoszek, Jan Szwiec (w drewnie),

- krysztály, grawerstwo: Marek Książczyk.

W ramach Gminnych Bibliotek Publicznych w Wińsku działają placówki w Wińsku (Gminna Biblioteka Publiczna), Głębowicach i Krzelowie (filie). Taki kształt sieci bibliotecznej zapewnia mieszkańcom w miarę dogodny dostęp do zbiorów bibliotecznych, informacji i edukacji czytelniczej. Biblioteki służą zaspokajaniu zróżnicowanych potrzeb czytelniczych, kulturalnych, oświatowych i informacyjnych ogółu społeczeństwa oraz uczestniczą w upowszechnianiu wiedzy i kultury. Podejmują inicjatywy zmierzające do aktywizacji kulturalnej, edukacyjnej i intelektualnej społeczności gminy Wińsko.

Liczba woluminów w bibliotekach publicznych gminy Wińsko na przestrzeni lat zmniejszyła się o ponad 10 000 egzemplarzy, co stanowi 32,85% całego księgozbioru. W 2020 r. wycofano 3088 woluminów na kwotę 2828,30 zł. Biblioteka w Wińsku wycofała 1240 książek, filia w Głębowicach 193 książki, filia w Krzelowie 1655 pozycji. Przyczyną tego stanu rzeczy jest wycofywanie starych i bardzo zniszczonych woluminów po przeprowadzonej selekcji zdeaktualizowanego księgozbioru. Uzupełnianie zbiorów odbywało się poprzez zakup i dary. Biblioteki na bieżąco aktualizują zbiory, dostosowując je do zmieniających się potrzeb i zainteresowań czytelników. Wycofane książki oddaje się do skupu makulatury.

Tab. 6 Stan księgozbioru Gminnej Biblioteki Publicznej w Wińsku w latach 2016-2020 r.

Lata	Liczba woluminów	Książki zakupione	Książki ubytowane
2016	30 721	869	1819
2017	27 771	863	3727
2018	22 802	1242	6211
2019	22 563	2196	2435
2020	20 629	1154	3088
Różnica	10 092 (32,85%)	6324	17 280

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS oraz Gminnego Ośrodka Kultury w Wińsku.

Stan wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz w bibliotekach gminy Wińsko nie przedstawia zadowalającego obrazu, co jednakże wpisuje się w ogólnopolskie tendencje dotyczące spadającego od lat poziomu czytelnictwa. W gminie Wińsko spadek ten między 2016 a 2020 r. wynosi 12,77%.

Tab. 7 Stan wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz w latach 2016-2020 r.

Lata	Liczba wypożyczeń
2016	14 078
2017	14 051
2018	13 732
2019	14 862
2020	12 280
Różnica	1 798 (12,77%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Szczegółowy stan odwiedzin i wypożyczeń w bibliotekach gminy Wińsko tylko w 2020 r. przedstawiony został w poniższej tabeli. Zdecydowaną większość (96,7%) stanowiły wizyty mające na celu wypożyczenie dostępnych woluminów. Nieco ponad 70% wypożyczeń przeznaczonych było dla osób dorosłych. Na miejscu najczęściej korzystano z czasopism oraz literatury niebeletrystycznej.

Tab. 8 Stan odwiedzin i wypożyczeń w bibliotekach gminy Wińsko w 2020 r.

Działalność bibliotek	2020 r.
Odwiedziny w bibliotece	5 922
Odwiedziny w wypożyczalni	5 729
Odwiedziny w czytelnictwie i innych pomieszczeniach bibliotecznych	193
Wypożyczenia na zewnątrz ogółem, w tym:	12 270
- wypożyczenia dla dorosłych	8 617
- wypożyczenia dla dzieci	2 793
- literatura niebeletrystyczna	860
Udostępnienia na miejscu ogółem, w tym:	193
- literatura piękna	20
- literatura piękna dla dzieci	41
- literatura niebeletrystyczna	64
- czasopisma nieoprawne	68

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Raportu o stanie gminy Wińsko 2020 r.* oraz danych Urzędu Gminy Wińsko.

W 2020 r. liczba zbiorów bibliotecznych na 100 mieszkańców wyniosła 255,91; liczba książek w bibliotekach na jednego czytelnika - 29,89; liczba zakupionych książek w przeliczeniu na 100 mieszkańców - 10,61; kwota wydana na zakup książek na 1 mieszkańca gminy - 2,25 zł. Liczba czytelników przedstawiała się następująco:

Tab. 9 Liczba czytelników w gminie Wińsko w 2020 r.

Wiek	Liczba czytelników
do 5 lat	43
6-12	176
13-15	82
16-19	64
20-24	26
25-44	129
45-60	78
powyżej 60 lat	92
razem	690

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Raportu o stanie gminy Wińsko 2020 r.* oraz danych Urzędu Gminy Wińsko.

Tab. 10 Liczba czytelników według zajęcia w gminie Wińsko w 2020 r.

Grupa	Liczba czytelników
młodzież	347
pracujący	171
niezatrudnieni	172

razem	690
-------	------------

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportu o stanie gminy Wińsko 2020 r. oraz danych Urzędu Gminy Wińsko.

Na przestrzeni lat 2016-2020 ogólna liczba czytelników zmalała o ponad 11%, wyjątek stanowił rok 2019, gdy liczba czytelników wzrosła.

Tab. 11 Liczba czytelników w latach 2016-2020.

Lata	Liczba czytelników
2016	780
2017	755
2018	737
2019	793
2020	690
Różnica 2016:2020	90 (11,54%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Biblioteki starają się pozyskiwać pozabudżetowe środki na finansowanie swojej działalności poprzez aplikowanie do różnych programów i konkursów. Dbają również o czytelników niepełnosprawnych oraz seniorów, którzy obsługiwani są poprzez dostarczanie książek osobiście przez bibliotekarza lub przez innych czytelników. Biblioteka w swoich zasobach posiada książki z większą czcionką, która chroni wzrok i ułatwia czytanie. Czytelnicy mogą ponadto skorzystać z 7 komputerów (3 pozostałe przeznaczone są dla pracowników) z dostępem do internetu. W bibliotece działa system biblioteczny MAK+, który tworzy elektroniczny, zintegrowany katalog biblioteczny. Stworzył go i rozwija Instytut Książki, aby służył do zarządzania bibliotekami i ich zbiorami. Na koniec 2020 r. biblioteki gminy Wińsko wprowadziły do systemu MAK+ 64,71% księgozbioru. Biblioteki współpracują z innymi instytucjami z terenu gminy oraz z kraju, takimi jak: szkoły, przedszkola, parafie, biblioteki powiatu wołowskiego, Biblioteka Dolnośląska, Biblioteka Narodowa, Instytut Książki.

W 2020 r. w bibliotekach kontynuowano akcję szerzenia zamiłowania do książek wśród najmłodszych oraz zachęcano rodziców do odwiedzenia biblioteki i codziennego czytania z dziećmi (Z książką na start „Mała książka – wielki człowiek“, „Poczytaj mi Mamo“). Podczas ferii zimowych prowadzono zajęcia plastyczne, artystyczne i techniczne, zabawy z czytaniem oraz gry i zabawy ruchowe.

Większość miejscowości posiada świetlice wiejskie, będą przede wszystkim w stanie bardzo dobrym lub dobrym. Mieszkańcy mogą z nich korzystać, również w celu realizacji przedsięwzięć kulturalnych.

Tab. 12 Świetlice wiejskie w gminie Wińsko.

Miejscowość	Informacje	Stan techniczny
Aleksandrowice 14		dobry
Baszyn 15	stoły, krzesła	średni
Białawy 8	kuchnia, stoły, krzesła, toalety	średni
Białawy Wielkie 23A		bardzo dobry

Boraszyce Małe 7/2		dobry
Boraszyce Wielkie 11/3	stoły, krzesła	średni
Brzózka 2A	stoły, krzesła	średni
Budków 30	stoły, krzesła, toalety,	bardzo dobry
Buszkowice Małe 11	kuchnia, stoły, krzesła, toalety, kominek,	dobry
Chwałkowice 2A	stoły, krzesła	zły
Dąbie	kontenerowa	
Domanice 1A	kuchnia, stoły, krzesła, toalety, kominek	bardzo dobry
Głębowice 21	kuchnia, stoły, krzesła, toalety, kominek, klimatyzacja, sprzęt agd, dostęp do internetu	dobry
Gryżyce	kontenerowa	
Grzeszyn 10A	stoły, krzesła	bardzo dobry
Iwno 19A	stoły, krzesła	bardzo dobry
Jakubikowice 14/4	stoły, krzesła	zły
Konary 27A	stoły, krzesła	bardzo dobry
Krzelów 86	kuchnia, stoły, krzesła, toalety, kominek, klimatyzacja, sprzęt agd, dostęp do internetu	dobry
Łazy	kontenerowa	
Małowice 52/5	stoły, krzesła	średni
Moczydlnica Klasztorna 54	kuchnia, stoły, krzesła, toalety, kominek,	dobry
Morzyna 16	stoły, krzesła	bardzo dobry
Orzeszków 17	kuchnia, stoły, krzesła, toalety, kominek,	bardzo dobry
Piskorzyna 29	stoły, krzesła	dobry
Przyborów 16	stoły, krzesła	bardzo dobry
Rajczyn 1/1	kuchnia, stoły, krzesła, toalety, kominek	bardzo dobry
Rudawa 5	kuchnia, stoły, krzesła, toalety, kominek	bardzo dobry
Słup 17	stoły, krzesła	bardzo dobry
Smogorzów Wielki 40	kuchnia, stoły, krzesła, toalety, kominek	dobry
Smogorzówek 10	kuchnia, stoły, krzesła, toalety	dobry
Staszowice 4A	stoły, krzesła	średni
Stryjno 34/4	stoły, krzesła	średni
Turzany 12	kuchnia, stoły, krzesła, toalety, kominek	dobry
Węgrzce 49	kuchnia, stoły, krzesła, toalety, kominek, klimatyzacja	bardzo dobry
Wrzeszów 21	kuchnia, stoły, krzesła, toalety,	dobry
Wyszęćice 65A	kuchnia, stoły, krzesła, kominek,	średni

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Wińsko.

3.4 EDUKACJA I WYCHOWANIE

W strukturze gminy Wińsko nie występują jednostki oświatowe szkolnictwa średniego, zawodowego i technicznego. Gmina prowadzi następujące placówki edukacyjne:

1. publiczne szkoły podstawowe:

- Szkoła Podstawowa im. Świętego Mikołaja z Miry w Krzelowie;

- Szkoła Podstawowa im. Jana Markiewicza w Orzeszkowie;
 - Szkoła Podstawowa w Wińsku;
 - Szkoła Podstawowa im. Jana Adama de Garnier w Głębowicach;
2. przedszkole publiczne - Przedszkole Samorządowe przy Szkole Podstawowej w Wińsku;
3. oddziały przedszkolne przy następujących szkołach podstawowych:
- Szkoła Podstawowa im. Świętego Mikołaja z Miry w Krzelowie,
 - Szkoła Podstawowa im. Jana Markiewicza w Orzeszkowie,
 - Szkoła Podstawowa im. Jana Adama de Garnier w Głębowicach.

Gmina Wińsko podzielona jest na obwody szkolne w następujący sposób:

- Szkoła Podstawowa w Wińsku: Baszyn, Białawy, Białawy Małe, Białków, Boraszyce Małe, Boraszyce Wielkie, Brzózka, Chwałkowice, Domanice, Grzeszyn, Jakubikowice, Kleszczowice, Kozowo, Łazy, Morzyna, Mysłoszów, Naroków, Piskorzyna, Rogów Wołowski, Rogówek, Rudawa, Słup, Smogorzów Wielki, Smogorzówek, Stryjno, Węglewo, Węgrze, Wińsko, Wrzeszów,
- Szkoła Podstawowa w Orzeszkowie: Orzeszków, Małowice, Iwno, Przyborów,
- Szkoła Podstawowa w Krzelowie: Krzelów, Buszkowice Małe, Budków, Dąbie, Gryżyce, Rajczyn, Wyszęcice, Młoty, Moczydlnica Klasztorna i Konary.
- Szkoła Podstawowa w Głębowicach: Głębowice, Aleksandrowice, Białawy Wielkie, Czaplice, Trzcina Wołowska, Turzany i Staszowice.

Na przestrzeni lat 2016-2020 liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli uległa zmniejszeniu z 234 do 204, co stanowi niecałe 13%. Na przestrzeni lat 2016-2020 zmniejszeniu uległa również liczba oddziałów w przedszkolach - o niecałe 17%. Liczba dzieci przypadających na jeden oddział przedszkolny utrzymuje się na zbliżonym poziomie (około 20). W szkołach podstawowych z kolei (przy uwzględnieniu uczniów gimnazjów) liczba uczniów nie uległa dużej zmianie - spadła zaledwie o 1,3% (7 osób). Ze względu na towarzyszący temu wzrost liczby oddziałów (z 33 do 38, tj. 15,2%) warunki nauki stały się bardziej wygodne - liczba uczniów w oddziale zmniejszyła się z 16 na 14. Jednocześnie może to generować dodatkowe obciążenie budżetu w przypadku najmniejszych placówek.

Tab. 13 Liczba dzieci w przedszkolach w latach 2016-2020.

	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
liczba dzieci	234	224	215	212	204
liczba oddziałów	12	12	12	12	10

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Tab. 14 Liczba dzieci w szkołach podstawowych (oraz gimnazjach, dopóki istniały).

	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
liczba dzieci	396+141	470+93	534+43	534	530
liczba oddziałów	27+6	32+5	37+3	38	38

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Kwalifikacje zawodowe nauczycieli w gminie Wińsko zostały przedstawione w poniższej tabeli. Sytuacja przedstawia się dość optymistycznie, gdyż prawie 55% nauczycieli posiada najwyższy stopień awansu zawodowego – nauczyciele dyplomowani. Nauczycieli mianowanych jest prawie 12%, nauczycieli kontraktowych - ponad 22%, zaś stażystów niewiele ponad 10%. Przy tym w Szkole Podstawowej w Wińsku przeważająca część kadry to nauczyciele dyplomowani – prawie 83%. W roku szkolnym 2019/2020 liczba nauczycieli biorących udział w postępowaniu o awans zawodowy wyniosła 14, a tych, którzy go uzyskali - 11.

Tab. 15 Kwalifikacje zawodowe nauczycieli i liczba etatów w przedszkolach i szkołach prowadzonych przez gminę w 2020 r.

Placówka	Bez stopnia	Stażysta	Kontraktowy	Mianowany	Dyplomowany	Razem
SP Wińsko	0	0	3	3	29	35
SP Krzelów	0	2	11	4	11	28
SP Orzeszków	0	5	5	3	9	22
SP Głębowice	0	5	4	1	10	20
Przedszkole Wińsko	1	0	3	3	5	12
Razem	1	12	26	14	64	117

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Wińsku.

W 2020 r. w szkołach i przedszkolach w gminie Wińsko pełnozatrudnionych nauczycieli było 85. Liczba niepełnozatrudnionych nauczycieli wyniosła 32 osoby, czyli 12,51 etatów. Liczba nauczycieli, którzy w ostatnim roku uzyskali prawo do nauczania drugiego przedmiotu wyniosła 11, przez co łącznie 64 nauczycieli posiada prawo do nauczania 2 lub więcej przedmiotów. W kursach doskonalących uczestniczyło 81 osób.

Wyniki egzaminów ósmoklasisty w 2020 r. w poszczególnych placówkach były zróżnicowane. Egzamin z języka polskiego wypadł poniżej średniej we wszystkich szkołach. W przypadku matematyki szkoła w Głębowicach osiągnęła znacznie wyższy poziom, zaś szkoła w Orzeszkowie - poniżej średniej. Z kolei egzamin z języka angielskiego najgłębiej wypadł w szkole w Krzelowie, najwyższy poziom osiągnęła szkoła w Głębowicach. Egzamin z języka niemieckiego poza szkołą w Orzeszkowie, która niemalże podwoiła średnią wojewódzką, oraz szkołą w Krzelowie (10 punktów procentowych więcej od średniej) - w pozostałych placówkach wyniki również odbiegały od średniej wojewódzkiej.

Tab. 16 Wyniki egzaminów ósmoklasisty w poszczególnych placówkach w gminie Wińsko na tle średniej wojewódzkiej oraz średniej powiatowej dla powiatu wołowskiego w 2020 r. [%]

Placówka	Język polski	Matematyka	Język angielski	Język niemiecki
Szkoła Podstawowa w Wińsku	48,3	34,5	44,2	34,0
Szkoła Podstawowa w Krzelowie	58,4	42,7	29,6	54,1
Szkoła Podstawowa w Orzeszkowie	42,0	29,0	41,0	83,0

Szkoła Podstawowa w Głębowicach	58,0	63,0	80,0	37,0
powiat wołowski	54,1	38,1	51,0	38,1
województwo dolnośląskie	58,8	44,5	55,0	44,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Raportu o stanie gminy Wińsko 2020 r.* oraz *Wyników egzaminów ósmoklasisty w powiatach województwa dolnośląskiego* https://oke.wroc.pl/wp-content/uploads/library/File/pdf/e8_powiaty_sr.pdf.

Gmina Wińsko, realizując zadania samorządowe, prowadzi również opiekę nad dziećmi do lat 3. Jako jednostka organizacyjna i budżetowa funkcjonuje Publiczny Żłobek „Wyspa Skarbów” w Wińsku. Publiczny Żłobek w Wińsku prowadzony jest w następujących placówkach:

- Publiczny Żłobek w Wińsku, ul. Na Piaski 10 (16 miejsc opieki),
- Publiczny Żłobek w Wińsku z filią w Iwnie, Iwno 6 (15 miejsc opieki),
- Publiczny Żłobek w Wińsku z filią przy ul. Szkolnej 4, ul. Szkolna 4 (25 miejsc opieki),
- Publiczny Żłobek w Wińsku z filią w Głębowicach, Głębowice 10 (10 miejsc opieki).

W sumie we wszystkich jednostkach są miejsca dla 66 dzieci do lat 3.

3.5 POMOC SPOŁECZNA

Podstawową jednostką gminy Wińsko powołaną do realizowania zadań z zakresu pomocy społecznej jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wińsku (GOPS), który - jako wyodrębniona jednostka budżetowa gminy - realizuje zadania własne gminy oraz zadania zlecone przez inne instytucje. Pomoc realizowana przez GOPS w Wińsku przybiera różnorodne formy, w zależności od zidentyfikowanych problemów. Są to m.in.: wsparcie pracowników socjalnych, asystentów rodziny, pomoc w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej, opieka nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi, zaburzonymi psychicznie i bezdomnymi, wsparcie osób doświadczających przemocy, wsparcie prawne, świadczenia pieniężne bądź niepieniężne (rzeczowe). Teren działania GOPS podzielony jest na 5 rejonów obsługiwanych przez 5 pracowników socjalnych, działających w środowiskach lokalnych.

W Wińsku przy ul. Piłsudskiego 34 i 34a funkcjonuje Centrum Senioralne „Srebrna Podkowa”, obejmujące Dzienny Dom Seniora I i Dzienny Dom Seniora II. Pierwszy Dom Seniora został uruchomiony w 2017 r. i dysponuje 15 miejscami, natomiast Senior+ II działa od 2019 r. i oferuje 10 miejsc.

Z informacji GOPS w Wińsku wynika, iż na przestrzeni lat 2016-2020 liczba rodzin ogółem korzystających z pomocy społecznej spadła w niewielkim stopniu - z 324 do 314 rodzin (niewiele ponad 3%). Spadek nastąpił we wszystkich grupach, poza rodzinami złożonymi z emerytów i rencistów. W tym wypadku odnotowano wzrosty o niewiele ponad 24% (z 79 rodzin na 98). Najwyraźniejszy wzrost wystąpił w przypadku rodzin jednoosobowych - z 27 do 70 (ponad 159%). W rodzinach emerytów i rencistów o większej liczbie osób odnotowano tendencję spadkową.

Tab. 17 Struktura rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminie Wińsko w latach 2016-2020.

	2016		2020	
	Liczba	Liczba osób w	Liczba	Liczba

	rodzin	rodzinach	rodzin	osób w rodzinach
STRUKTURA RODZIN WG LICZBY OSÓB W RODZINIE				
Ogółem liczba rodzin	324	948	314	679
o liczbie osób 1	110	110	170	170
o liczbie osób 2	44	88	49	98
o liczbie osób 3	48	144	31	93
o liczbie osób 4	59	236	25	100
o liczbie osób 5	31	155	24	120
o liczbie osób 6 i więcej	32	215	15	98
TYPY RODZIN WG LICZBY DZIECI				
ogółem	107	472	72	308
o liczbie dzieci 1	33	105	20	58
o liczbie dzieci 2	37	151	23	87
o liczbie dzieci 3	18	90	20	105
o liczbie dzieci 4	13	79	8	51
o liczbie dzieci 5	3	20	1	7
o liczbie dzieci 6	2	16	0	0
o liczbie dzieci 7 i więcej	1	11	0	0
RODZINY NIEPEŁNE				
ogółem	42	140	36	98
o liczbie dzieci 1	15	36	22	45
o liczbie dzieci 2	13	42	7	21
o liczbie dzieci 3	13	56	5	20
o liczbie dzieci 4 i więcej	1	6	2	12
RODZINY EMERYTÓW I RENCISTÓW				
ogółem	79	190	98	147
o liczbie osób 1	27	27	70	70
o liczbie osób 2	26	52	18	36
o liczbie osób 3	10	30	5	15
o liczbie osób 4 i więcej	16	81	5	26

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wińsku.

Analiza danych zgromadzonych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wińsku pokazuje generalny spadek osób korzystających z pomocy społecznej. Wyjątek stanowią przypadki długotrwałej lub ciężkiej choroby, gdzie wystąpił wzrost o 4,32%. Prawdopodobnie może być to związane ze starzeniem się społeczeństwa i większej liczby ludności w wieku poprodukcyjnym, bardziej narażonej - ze względu na wiek i stan zdrowia - na długotrwałe i ciężkie choroby. Jako powody korzystania z opieki społecznej nie występowały: narkomania, handel ludźmi, integracja obcokrajowców, sytuacje kryzysowe. Na przestrzeni lat 2016-2020 sporadycznie powodem trudnej sytuacji było sieroctwo (2018 r.) oraz klęski żywiołowe lub ekologiczne (2017r.). Niewątpliwie duży spadek nastąpił w obszarze bezdomności (57,14%), potrzeby ochrony macierzyństwa (43,47%), a także przemocy w rodzinie (50%). Z zebranych

danych jednoznacznie wynika, iż najwięcej beneficjentów korzysta ze wsparcia z powodu ubóstwa: w 2016 r. - 226 rodzin, a w 2020 r. - 188. Kolejny najczęściej występujący powód to bezrobocie oraz długotrwała lub ciężka choroba.

Tab. 18 Osoby korzystające z pomocy społecznej ze względu na wybrane powody w gminie Wińsko w latach 2016-2020.

Powód trudnej sytuacji	2016	2017	2018	2019	2020	Zmiana 2020:2016
Ubóstwo	226 (623)	227 (610)	205 (517)	203 (501)	188 (449)	↓16,80%
Sieroctwo	0	0	1 (4)	0	0	-
Bezdomność	7 (7)	7 (7)	2 (2)	4 (4)	3 (3)	↓57,14%
Potrzeba ochrony macierzyństwa	46 (244)	53 (284)	37 (189)	39 (187)	26 (142)	↓43,47%
wielodzietność	28 (167)	33 (198)	24 (136)	23 (125)	19 (107)	↓32,14%
Bezrobocie	187 (587)	192 (582)	169 (481)	164 (458)	150 (389)	↓19,78%
Niepełnosprawność	108 (254)	115 (243)	106 (210)	113 (209)	98 (166)	↓9,26%
Długotrwała lub ciężka choroba	162 (433)	194 (477)	163 (349)	174 (349)	169 (317)	↑4,32%
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	89 (293)	87 (262)	73 (219)	81 (249)	73 (218)	↓17,97%
rodziny niepełne	61 (172)	66 (168)	54 (137)	62 (173)	48 (126)	↓21,31%
rodziny wielodzietne	19 (100)	13 (70)	11 (62)	11 (59)	13 (65)	↓31,58%
Przemoc w rodzinie	2 (6)	2 (6)	3 (8)	3 (7)	1 (5)	↓50,00%
Alkoholizm	35 (76)	32 (59)	28 (42)	33 (44)	28 (41)	↓20,00%
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	4 (7)	1 (6)	1 (1)	3 (3)	2 (2)	↓50,00%
Zdarzenie losowe	4 (20)	0	2 (6)	0	4 (16)	-
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	332 (913)	0	0	0	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wińsku.

Gmina Wińsko nie prowadzi domów pomocy społecznej, dlatego też osoby wymagające takiego wsparcia umieszczane są w placówkę położonych najbliżej miejsca zamieszkania. Z takiej formy pomocy w 2020 r. skorzystało 7 osób, w tym 1 osoba przebywała w domu pomocy społecznej dla osób niepełnosprawnych intelektualnie, a 6 - w domach pomocy dla osób przewlekłe somatycznie chorych. W związku z dofinansowaniem pobytu tych osób gmina zrealizowała 66 świadczeń finansowych na rzecz domów pomocy na kwotę 167 403 zł. Z Dziennych Domów „Senior +” korzystało 35 osób w wieku powyżej 60 lat nieaktywnych

zawodowo, w tym 7 mężczyzn i 28 kobiet. W schroniskach dla osób bezdomnych przebywały 3 osoby.

Na dzień 1 stycznia 2020 r. 197 rodzin otrzymywało zasiłki rodzinne na dzieci, a na dzień 31 grudnia 2020 r. - 138 rodzin. Liczba dzieci, na które rodzice otrzymywali zasiłek rodzinny wynosiła na początku roku - 315, a na koniec - 358. Wypłacono świadczenia rodzinne na kwotę 2 457 288 zł, a zasiłki pielęgnacyjne w wysokości 493 626 zł. Na początku 2020 r. świadczenia wychowawcze pobierały 774 rodziny, a na koniec roku - 787 rodzin. Ogółem na realizację ww. zadań socjalnych wydatkowano 325 741,33 zł.

Beneficjentami środowiskowej pomocy społecznej było w 2020 r. 679 osób i 314 gospodarstw domowych. Liczba ta systematycznie spada. Gmina przeznaczyła na ten cel kwotę 1 474 822,95 zł.

Jednym z najbardziej drastycznych zjawisk przemocowych, które leżą w polu zainteresowania instytucji publicznych, jest przemoc domowa. W gminie działa Gminny Zespół Interdyscyplinarny, dla którego podstawę działania stanowi m.in. *Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2017-2022*. W 2020 r. odbyły się 4 posiedzenia Zespołu (obligatoryjnie raz na kwartał) oraz 120 posiedzeń grup roboczych. Procedurą „Niebieskiej karty” objęto 36 rodzin. Uchwałą Nr 258/VIII/2021 Rady Gminy Wińsko z dnia 27 stycznia 2021 r. przyjęto *Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Wińsko na lata 2021-2023*, którego ma na celu stworzyć sprawny system zapobiegania kryzysom rodziny, wspierania rodzin w kryzysie, za szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci i młodzieży.

Wśród innych form pomocy świadczonej przez GOPS wymienić należy:

- pomoc w zakresie dożywiania – realizacja programu „ Posiłek w szkole i w domu” (w 2020r. programem objęto 412 osób);
- świadczenie wychowawcze (500+) - w 2020 r. wypłacono ich 15 654 na kwotę 7 785 481,70 zł;
- asystent rodziny zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zapewnił wsparcie 45 rodzinom: 14 w 2020 r., 16 w 2019 r. i 15 w 2018 r.;
- świadczenia z programu „Dobry Start”(300+) - w 2020 r. dotyczyło 920 osób, wydatkowano kwotę 276 000 zł.

Od 1 lipca 2012 r. na terenie gminy funkcjonuje rodzinny dom dziecka. Na dzień 31 grudnia 2020 r. istniały 4 rodziny zastępcze spokrewnione i 4 rodziny zastępcze niezawodowe. Nie funkcjonują placówki opiekuńczo-wychowawcze, w związku z czym dzieci kierowane są do Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej Typu Socjalizacyjnego w Wołowie bądź Wielofunkcyjnej Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej „Wiosna” w Krzydlinie Małej.

W ramach długofalowej współpracy między Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej a Regionalnym Bankiem Żywności we Wrocławiu, na realizację zadań z zakresu dystrybucji

artykułów spożywczych do osób najbardziej potrzebujących od stycznia do grudnia 2020 r. otrzymano 27 712 kg żywności na kwotę 128 716 zł. Ze wsparcia skorzystało 629 osób.

3.6 OPIEKA ZDROWOTNA

Liczba pacjentów korzystających ze świadczeń w 2020 r. wynosiła 5445, a liczba udzielonych świadczeń zdrowotnych 26 477 (22 099 - Podstawowa Opieka Zdrowotna, 4 378 - Ambulatoryjna Opieka Specjalistyczna). Dostęp do ochrony zdrowia na terenie gminy Wińsko przedstawia się następująco:

Tab. 19 Placówki opieki zdrowotnej w gminie Wińsko.

Miejscowość	Placówka	Poradnie oraz specjaliści
Wińsko	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej	poradnie: POZ dla dorosłych, POZ dla dzieci, chirurgiczna, diabetologiczna, ginekologiczno-położnicza; gabinety: pielęgniarstwa, położnej, zabiegowy, EKG, USG, diagnostyczno-zabiegowe przy poradni chirurgicznej i ginekologiczno-położniczej, profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej oraz dentystyczny w Szkole Podstawowej w Wińsku; punkty: szczepień i pobrania materiałów; laboratorium
Krzelów		poradnie: POZ dla dorosłych, POZ dla dzieci, kardiologiczna; gabinety: pielęgniarstwa, położnej, zabiegowy, EKG, USG, profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej w Szkole Podstawowej w Krzelowie i Orzeszkowie; laboratorium; punkty: szczepień i pobrania materiałów;
Głębowice		poradnia POZ dla dorosłych; gabinety: pielęgniarstwa, EKG, zabiegowy; punkty: szczepień i pobrania materiałów; gabinet profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej
Krzelów	SANA SMILE Gabinet Stomatologiczny Agnieszka Jagielska-Kirpluk	poradnie stomatologiczne
	Jakub Kirpluk Prywatna Praktyka Stomatologiczna	
Wińsko	Małgorzata Klimek Gabinet Stomatologiczny	poradnia stomatologiczna

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy oraz <https://rpwdl.ezdrowie.gov.pl>.

Najbliżej gminy Wińsko znajdują się następujące szpitale i inne instytucje zajmujące się ochroną zdrowia:

- Szpital w Wołowie (oddział wewnętrzny, rehabilitacyjny i chirurgii ogólnej, ambulatoryjny punkt przyjęć, nocna i świąteczna opieka zdrowotna, fizykoterapia,

zakład pielęgnacyjno-opiekuńczy).

- Szpital i Przychodnia Rejonowo-Specjalistyczna w Brzegu Dolnym (neonatologia, oddział ginekologiczno-położniczy, chirurgiczny, endoskopia),
- Pogotowie Ratunkowe we Wrocławiu - oddział Wołów,
- Wojewódzki Szpital dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Lubiążu.

Ze względu na niedużą odległość do Lubina (ok. 33 km) mieszkańcy mogą korzystać z szerokiej oferty zakładów opieki zdrowotnej w Lubinie, w tym placówek publicznych, m.in. Regionalnego Centrum Zdrowia, dysponującego szpitalem, oddziałami specjalistycznymi prowadzącymi opiekę zdrowotną w zakresie opieki stacjonarnej, pomocy doraźnej, podstawowej opieki zdrowotnej, ambulatoryjnej opieki specjalistycznej, opieki długoterminowej i paliatywnej, rehabilitacji oraz medycyny pracy.

Na terenie gminy funkcjonuje Apteka Pod Eskulapem przy Pl. Wolności 2A w Wińsku oraz Punkt Apteczny Pod Eskulapem w Krzelowie.

W Punkcie Konsultacyjnym Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wińsku w 2020 r. odbyło się 12 posiedzeń Komisji. W rejestrze GKRPA na dzień 31 grudnia 2020 r. figurowały 634 osoby, mające problem z uzależnieniem. Przeprowadzono 263 rozmowy interwencyjno-motywuujące z osobami zaproszonymi na posiedzenie Komisji. Gminna Komisja pozytywnie zaopiniowała 8 wniosków o dofinansowanie w zakresie realizacji zadań z zakresu profilaktyki alkoholowej. Wpłynęły do niej ponadto 184 wnioski o podjęcie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu w zakładach leczenia odwykowego. Sprawców przemocy domowej motywuje się do podjęcia dobrowolnego leczenia odwykowego, natomiast w przypadku braku współpracy - przeprowadza się procedurę w sprawie o zastosowanie poddania się leczeniu odwykowemu. Przeprowadzono również rozmowy dotyczące problemów alkoholowych, przemocy w rodzinie, demoralizacji małoletnich i problemów wychowawczych.

3.7 AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA

Na terenie gminy występują 33 organizacje pozarządowe posiadające wpis do Krajowego Rejestru Sądowego (zestawienie w poniższej tabeli). W 6 miejscowościach występują Ochotnicze Straże Pożarne (Wyszęcice, Turzany, Smogorzów Wielki, Krzelów, Wińsko, Orzeszków). Tylko jedna z organizacji działających na terenie gminy posiada status Organizacji Pożytku Publicznego - Fundacja TARA - schronisko dla koni z Piskorzyny. Ponadto działalność prowadzą stowarzyszenia wpisane do rejestru Starosty Powiatowego w Wołowie: Klub Karate Kyokushin Wińsko, Klub Piłkarski „Viktoria” Orzeszków, Klub Piłkarski „Zryw Głębowice”, Uczniowski klub Sportowy w Wińsku oraz „Towarzystwo Piłki Nożnej” - Ludowy Zespół Sportowy „Kometa Krzelów”.

Tab. 20 Organizacje pozarządowe zarejestrowane na terenie gminy Wińsko i wpisane do Krajowego Rejestru Sądowego.

Organizacja	Miejsce rejestracji	Cel działania
Ochotnicza Straż Pożarna	Wyszęcice, Turzany, Smogorzów Wielki, Krzelów, Wińsko, Orzeszków	działalność mająca na celu zapobieganie pożarom, współdziałanie w tym zakresie z instytucjami i stowarzyszeniami, udział w akcjach ratowniczych w czasie pożarów, zagrożeń ekologicznych związanych z ochroną środowiska oraz innych klęsk i zdarzeń, informowanie ludności o zagrożeniach pożarowych i ekologicznych oraz sposobach ochrony przed nimi, rozwijanie wśród członków OSP kultury fizycznej i sportu, działalność kulturalno-oświatowa i rozrywkowa, uczestniczenie i reprezentowanie OSP w organach samorządowych i przedstawicielskich, wykonywanie innych zadań wynikających z przepisów.
Stowarzyszenie Wzgórz Wińskich	Turzany	działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych, działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym, niepełnosprawnych, dzieci i młodzieży, w tym ich wypoczynku, nauka, edukacja, oświata i wychowanie, promocja i organizacja wolontariatu, kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego, działalność na rzecz podtrzymywania i upowszechniania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej, przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym, turystyka i krajoznawstwo, ekologia i ochrona zwierząt, ochrona dziedzictwa przyrodniczego, wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu.
„Towarzystwo Piłki Nożnej” - Ludowy Zespół Sportowy „Kometa Krzelów”	Krzelów	upowszechnianie rozwoju piłki nożnej oraz innych dyscyplin, podnoszenie sprawności fizycznej członków Towarzystwa, kształcenie zrzeszonych w Towarzystwie osób w zakresie postaw, zasad moralnych, dyscypliny oraz sumiennego wykonywania obowiązków, upowszechnianie i rozwijanie rekreacji, sportu i turystyki oraz innych form aktywnego wypoczynku, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży i niepełnosprawnych, tworzenie warunków w tym zakresie.
Fundacja TARA – schronisko dla koni	Piskorzyna	wspieranie działalności społecznej, kulturalnej, oświatowej i naukowej na rzecz ochrony zwierząt, prowadzenie schronisk dla koni, podejmowanie inicjatyw dotyczących nowelizacji prawa, udział w procedurach legislacyjnych służących opracowaniu i realizacji obywatelskich projektów ustaw zapewniających wykonanie zadań statutowych.
Stowarzyszenie Agroturystyczne „Odrzański Gościńiec”	Przyborów	rozwój obszarów wiejskich, w szczególności agroturystyki i turystyki wiejskiej, integracja społeczności lokalnych i wspomaganie ich rozwoju, promocja walorów turystycznych i krajoznawczych regionu, działalność wspomagająca rozwój gospodarczy i rozwój przedsiębiorczości, współpraca z władzami regionu, rozwój imprez cyklicznych i promocji regionu, kreowanie i promocja produktów lokalnych,

		upowszechnianie kultury fizycznej, sportu i zdrowego stylu życia, edukacja ekologiczna, ochrona dziedzictwa przyrodniczego i historycznego, dóbr kultury i tradycji, działalność kulturalno-oświatowa, pozyskiwanie środków rzeczowo-finansowych, odpłatna i nieodpłatna działalność usługowa, działania na rzecz międzynarodowej współpracy między społecznościami, pomoc społeczna.
Stowarzyszenie Aktywne Sołectwo Węgrzce – Wrzeszów	Węgrzce	działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych, rozwój gospodarczy, w tym przedsiębiorczości, wspieranie demokracji i budowa społeczeństwa obywatelskiego w środowisku lokalnym, promocja zatrudnienia i aktywizacja zawodowa osób bez pracy i zagrożonych zwolnieniem, budowa społeczeństwa informacyjnego i upowszechnianie nowoczesnych technik komunikacyjnych i informatycznych, działalność na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka, działalność oświatowa, edukacyjna i wychowawcza, wypoczynek dzieci i młodzieży, podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości, rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej, działalność na rzecz osób niepełnosprawnych, na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn, wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu, ekologia i ochrona zwierząt, ochrona dziedzictwa przyrodniczego, turystyka i krajoznawstwo, ochrona i promocja zdrowia, pomoc osobom poszkodowanym, będącym w trudnej sytuacji życiowej lub materialnej, działalność na rzecz lokalnych organizacji pozarządowych.
Stowarzyszenie na rzecz rozwoju wsi Białawy, Białawy Małe	Białawy	aktywizacja i integracja społeczności lokalnej, wspieranie i podejmowanie inicjatyw na rzecz ochrony terenów wsi, poprawa poziomu życia, rozwój przedsiębiorczości, propagowanie postaw prospołecznych i proekologicznych, rozwijanie świadomości regionalnej i europejskiej z zachowaniem tożsamości kulturowej, występowanie z petycjami, wnioskami i apelami do władz publicznych, inicjowanie działań na rzecz identyfikacji, profilaktyki i rozwiązywania problemów społecznych, poprawa stanu środowiska naturalnego i zdrowia ludzi, rozwoju kulturalnego i oświatowego.
Stowarzyszenie Jezierzycza – Krzelów	Krzelów	upowszechnianie i ochrona wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, działania wspomagające rozwój demokracji, integrowanie mieszkańców przez promowanie dobrych obyczajów i zasad etyki w życiu rodzinnym i społecznym, ochrona dóbr kultury i tradycji, stworzenie centrum edukacyjno-kulturalnego na terenie sołectwa, promocja i organizacja wolontariatu, działalność charytatywna, promocja zatrudnienia, rozwoju zawodowego i przeciwdziałania bezrobociu, działania na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego, kulturalnego, sportowego i turystycznego sołectwa, współpraca z organizacjami,

		instytucjami oraz władzami samorządowymi, działalność edukacyjna, wydawnicza i oświatowa, na rzecz ekologii i ochrony środowiska, promowanie lokalnych produktów żywnościowych, wspieranie rozwoju rolnictwa ekologicznego, upowszechnianie i ochrona praw kobiet, działalność na rzecz równouprawnienia kobiet i mężczyzn, integracji europejskiej, rozwijanie kontaktów i współpracy między społecznościami, pozyskiwanie środków finansowych do realizacji celów statutowych, inicjowanie i realizacja działań na rzecz niepełnosprawnych ze szczególnym uwzględnieniem ich integracji w środowiskach lokalnych.
Stowarzyszenie „Głębowiczanie”	Głębowice	działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych, podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości, rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej, kultura, sztuka i ochrona dóbr kultury, dziedzictwa narodowego, działalność wspomagająca rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości, wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu, działalność na rzecz osób niepełnosprawnych, równych praw kobiet i mężczyzn, osób w wieku emerytalnym, na rzecz wypoczynku dzieci i młodzieży, ekologia i ochrona zwierząt, ochrona dziedzictwa przyrodniczego, działalność na rzecz nauki, edukacji, oświaty i wychowania, rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka, turystyka i krajoznawstwo, ochrona i promocja zdrowia, przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym.
Stowarzyszenie „Nasza Wieś”	Rudawa	działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych, promocja walorów turystycznych i krajoznawczych regionu, rozwój gospodarczy i rozwój przedsiębiorczości, współpraca z władzami regionu, innymi organizacjami pozarządowymi, upowszechnianie kultury fizycznej i sportu oraz zdrowego stylu życia, podtrzymywanie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości, rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej, ochrona dziedzictwa przyrodniczego i historycznego, dóbr kultury i tradycji, działalność w obrębie kultury i sztuki, nauki, edukacji, oświaty i wychowania, odpłatna i nieodpłatna działalność usługowa, działania na rzecz międzynarodowej współpracy między społecznościami, pomoc społeczna, w tym rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans tych rodzin i osób, krajoznawstwo, wypoczynek dzieci i młodzieży, rozwój agroturystyki i turystyki wiejskiej, działalność charytatywna, promocja zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób bez pracy i zagrożonych zwolnieniem, promocja i organizacja wolontariatu.
Stowarzyszenie na rzecz integracji i rozwoju regionu „Wyszęcizanie”	Wyszęcice	praca na rzecz regionu, mieszkańców i środowiska naturalnego, działalność w zakresie: oświaty i wychowania, edukacji i nauki, promocji najbardziej uzdolnionych, dobroczynności, pomocy społecznej, ochrony dóbr kultury i

		tradycji, promocji zdrowego trybu życia, upowszechniania kultury fizycznej i sportu, aktywności turystyczno-krajoznawczej, ekologii, ochrony zwierząt i dziedzictwa przyrodniczego, aktywizacji zawodowej, wspieranie inicjatyw społecznych na rzecz budowy dróg, ścieżek rowerowych, miejsc wypoczynku, współpraca oraz wspieranie innych organizacji pozarządowych, których celem jest rozwój regionu, informowanie mieszkańców o problemach regionu, wykorzystanie potencjału ludzkiego, geograficznego i przyrodniczego regionu, promocja regionu w mediach.
Stowarzyszenie na rzecz rozwoju wsi Orzeszków	Orzeszków	pomoc społeczna, w tym rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej, wyrównywanie szans tych rodzin i osób, integracja i reintegracja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, działalność charytatywna, podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości, rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej, promocja i organizacja wolontariatu, ochrona i promocja zdrowia, działalność na rzecz osób niepełnosprawnych, promocja zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób bez pracy i zagrożonych zwolnieniem, działalność na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn, rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości, działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym, rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechnianie i ochrona praw dziecka, działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych, naukę, edukację, oświatę i wychowanie, wypoczynek dzieci i młodzieży, kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego, wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu, ekologia i ochrona zwierząt, ochrona dziedzictwa przyrodniczego, turystyka i krajoznawstwo, działalność wspomagająca porządek i bezpieczeństwo publiczne, na rzecz integracji europejskiej, organizacji pozarządowych, rozwijanie kontaktów i współpraca między społecznościami.
Stowarzyszenie rozpowszechniania jeździectwa „Galopuj z nami”	Czaplice	rozwój sportu, rekreacji i turystyki, w szczególności konnej, upowszechnianie wiedzy o świecie przyrody, wzorców aktywnego i twórczego wypoczynku, propagowanie życia bez zażywania środków odurzających, stwarzanie warunków do wszechstronnego rozwoju, pozytywnego postrzegania siebie i rozwijania zainteresowań, integracja międzypokoleniowa, wspieranie rozwoju hipoterapii, promowanie wyrównywania szans udziału w życiu społecznym osób niepełnosprawnych, szukanie i dobór zwierząt dla potrzeb turystyki konnej, agroturystyki, rekreacji, sportu i rehabilitacji, podnoszenie kwalifikacji osób użytkujących konie, propagowanie pozytywnych wzorców postępowania ze zwierzętami.
Fundacja przyrodnicza „Pro Natura”	Trzcinica Wołowska	zrównoważony rozwój szczególnie w zakresie: ochrony siedlisk i gatunków, tworzenia prawnych form ochrony przyrody głównie na obszarach dolin rzecznych, ochrona krajobrazu kulturowo-przyrodniczego, w tym tradycyjnych form

		użytkowania rolniczego, ochrona dziedzictwa kulturowego na obszarach przyrodniczo cennych, zrównoważony rozwój obszarów wiejskich, w tym zapobieganie bezrobociu przez promocję i wspieranie rozwoju ekoturystyki, wspieranie rozwoju lokalnych produktów bazujących na walorach środowiska i lokalnej tradycji, rozwój działalności na rzecz ochrony środowiska, propagowania i dokonywania proekologicznych zmian w sferze produkcji rolnej, w tym w zakresie wdrażania rolnictwa ekologicznego, dobrych praktyk rolniczych oraz programów rolno-środowiskowych, upowszechnianie odpowiedzialnych i przyjaznych dla środowiska postaw konsumenckich, ochrona praw konsumenta w tym zakresie, oszczędzania energii, wykorzystywania odnawialnych źródeł energii i przeciwdziałania zmianom klimatycznym, gospodarki odpadami, zrównoważonego, proekologicznego transportu, czystszej produkcji.
Stowarzyszenie Dziki Bez	Domanice	wspieranie wszechstronnego i zrównoważonego rozwoju: społecznego, kulturalnego i gospodarczego regionu, integracja mieszkańców wsi, przeciwdziałanie bezradności i wykluczeniu społecznemu, wspieranie demokracji i budowa społeczeństwa obywatelskiego w środowisku lokalnym, promocja zatrudnienia i aktywizacja zawodowa osób bez pracy i zagrożonych zwolnieniem, budowa społeczeństwa informacyjnego i upowszechnianie nowoczesnych technik komunikacyjnych i informatycznych, działalność na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka, działalność oświatowa, edukacyjna i wychowawcza, organizacja wypoczynku dzieci i młodzieży, podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości, rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej, działalność na rzecz osób niepełnosprawnych, na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn, wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu, ekologia i ochrona zwierząt, ochrona dziedzictwa przyrodniczego, turystyka i krajoznawstwo, wspieranie i niesienie pomocy osobom poszkodowanym, będącym w trudnej sytuacji życiowej lub materialnej, działalność na rzecz lokalnych organizacji pozarządowych.
Fundacja EVENTSILESIA	Przyborów	wspieranie i promowanie działań w zakresie turystyki, rekreacji i sportu na rzecz dzieci, młodzieży i osób wykluczonych społecznie, edukowanie mieszkańców i wszystkich zainteresowanych regionem.
Fundacja „Szacunek”	Rogów Wołowski	aktywizowanie osób starszych w obszarze współdziałania społecznego, obywatelskiego i kulturalnego, rozwijanie dialogu międzypokoleniowego i współpracy między różnymi grupami społecznymi, zwłaszcza z uwzględnieniem osób starszych i dzieci, rozwój społeczeństwa obywatelskiego, upowszechnianie modelu zrównoważonego rozwoju społecznego i ekonomicznego, upowszechnianie równego i

		otwartego dostępu do kultury, oświaty, sportu, wypoczynku i opieki zdrowotnej, rozwijanie kompetencji społecznych, kulturowych, komunikacyjnych i twórczych, propagowanie działań na rzecz środowiska, upowszechniania postaw proekologicznych, zdrowego stylu życia i postaw prozdrowotnych, poszanowania historii lokalnej i jej pamiątek, ciągłości historycznej i odpowiedzialności międzypokoleniowej, opieki nad zabytkami, animowanie lokalnych działań społecznych, gospodarczych, oświatowych i kulturalnych, archiwizacja i upowszechnianie efektów aktywności podejmowanych przez podmioty działające na tych polach, prowadzenie i wspieranie działań mających na celu utrwalanie, ratowanie, odtwarzanie tradycji, historii, zabytków i pamiątek historii lokalnej, wsparcie psychologiczne i materialne osób i grup narażonych na oddziaływanie negatywnych zjawisk społecznych, ekonomicznych i ekologicznych, w tym osób starszych i dzieci.
Stowarzyszenie „Nad Stawami”	Przyborów	pomoc społeczna, w tym rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej, wyrównywanie szans tych rodzin i osób, działalność na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, działalność charytatywna, podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości, rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej, promocja i organizacja wolontariatu, ochrona i promocja zdrowia, działalność na rzecz osób niepełnosprawnych, promocja zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem, działalność na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn, osób w wieku emerytalnym, działalność wspomagająca rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości, działalność na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrona praw dziecka, działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych, naukę, edukację, oświatę i wychowanie, organizacja wypoczynku, kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego, wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu, ekologia i ochrona zwierząt, ochrona dziedzictwa przyrodniczego, turystyka i krajoznawstwo, działalność wspomagająca porządek i bezpieczeństwo publiczne, działalność na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijanie kontaktów i współpraca między społecznościami.
Stowarzyszenie na rzecz animacji lokalnych	Wyszęćce	działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych, działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym, niepełnosprawnych, dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku, nauka, edukacja, oświata i wychowanie, promocja i organizacja wolontariatu, kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego, działalność na rzecz podtrzymywania i upowszechniania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości

		narodowej, obywatelskiej i kulturowej, równych praw kobiet i mężczyzn, rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka, przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym, turystyka i krajoznawstwo, ekologia i ochrona zwierząt, ochrona dziedzictwa przyrodniczego, wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej.
Stowarzyszenie „Wińsko dla Edukacji”	Wińsko	działalność wspomagająca rozwój społeczności szkolnej w Wińsku, nauka, edukacja, oświata i wychowanie, podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości, rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej, upowszechnianie i rozwijanie kultury regionalnej, stwarzanie szans i pobudzanie do działań kreatywnych, zaszczepianie chęci do pracy nad rozwojem kulturalnym i społecznym w środowisku lokalnym, wspieranie profilaktyki przeciwalkoholowej i innych uzależnień, przeciwdziałanie patologiom społecznym, upowszechnianie kultury fizycznej, sportu, rekreacji i turystyki, ekologia i ochrona zwierząt, ochrona dziedzictwa przyrodniczego, działalność charytatywna.
Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku „Nasza Mała Ojczyzna”	Naroków	podejmowanie i rozwijanie społecznych inicjatyw w zakresie: oświaty, kultury i sztuki, krajoznawstwa i wypoczynku, ochrony dóbr kultury i tradycji, sportu, nauki, ekologii, turystyki. prowadzenie i popieranie różnorodnych form aktywności intelektualnej, psychicznej i fizycznej adekwatnie do wieku, stopnia sprawności i zainteresowania, prowadzenie edukacji, w szczególności w zakresie medycyny, profilaktyki zdrowia, nauk humanistycznych, społecznych, ekonomicznych i technicznych, aktywizacja społeczna osób starszych, wykluczonych i bezrobotnych. podejmowanie działań zmierzających do utrzymania, nawiązania i zacieśniania więzi i kontaktów osobistych między mieszkańcami regionu oraz innych.
Stowarzyszenie Razem dla Rozwoju	Wińsko	kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego, działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych, działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym, niepełnosprawnych, dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku, nauka, edukacja, oświata i wychowanie, promocja i organizacja wolontariatu, działalność na rzecz podtrzymywania i upowszechniania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości, rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej, przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym, wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu.
Stowarzyszenie Aktywne Sołectwo Konary i Cukrownia w świecie	Konary	działalność wspomagająca rozwój wspólnoty i społeczności lokalnych, rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości, wspieranie demokracji i budowanie społeczeństwa obywatelskiego, promocja zatrudnienia i aktywizacja zawodowa osób bez pracy i zagrożonym zwolnieniem, budowanie społeczeństwa informacyjnego i

		upowszechnianie nowoczesnych technik komunikacyjnych i informacyjnych, działalność na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i obrony praw człowieka, działalność oświatowa, edukacyjna i wychowawcza, wypoczynek dzieci i młodzieży, podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej, działalność na rzecz osób niepełnosprawnych, równych praw kobiet i mężczyzn, wspieranie i upowszechnianie kultury i sportu, ekologia, ochrona zwierząt oraz dziedzictwa przyrodniczego, turystyka i krajoznawstwo, ochrona i promocja zdrowia, wspieranie i niesienie pomocy osobom poszkodowanym, będącym w trudnej sytuacji życiowej lub materialnej, działalność na rzecz lokalnych organizacji pozarządowych.
Stowarzyszenie krzewienia sportu, turystyki i kultury „GRONO”	Wińsko	promowanie, popularyzacja i organizowanie kultury fizycznej, sportu, turystyki oraz innych form czynnego wypoczynku i działalności kulturalnej, uczestnictwo w imprezach międzynarodowych organizacji sportowych, turystycznych i kulturalnych, reprezentowanie praw i interesów członków oraz udzielanie im pomocy w postaci wsparcia społecznego i konsultacyjnego, działalność na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, zadania z zakresu polityki społecznej, oświaty, rekreacji i wypoczynku, współpraca z gminami i innymi instytucjami.

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://ekrs.ms.gov.pl/web/wyszukiwarka-krs/strona-glowna/index.html> oraz danych Urzędu Gminy Wińsko.

Gmina Wińsko prowadzi współpracę z organizacjami pozarządowymi. Zgodnie z obowiązującymi przepisami rokrocznie Rada Gminy przyjmuje w drodze uchwały *Programy współpracy Gminy Wińsko za organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego*. Służą one określaniu podmiotowych i przedmiotowych zasad współpracy, obszarów priorytetowych, które gmina Wińsko zamierza wspierać w różnorodnych formach, zasad i sposobów realizacji oraz oceny ich efektywności.

Tab. 21 Wydatki na realizację przedsięwzięć wspólnych finansowanych z budżetu gminy Wińsko w latach 2016-2020 [zł].

	2016	2017	2018	2019	2020
całkowita kwota dofinansowania	99 931,80	116 140,00	124 545,00	166 530,00	154 932,04
otwarte konkursy ofert	90 841,80	99 011,64	120 656,00	157 359,03	116 131,32
na wnioski organizacji (tzw. małe granty)	9 089,98 (9,09%)	9 720,00 (8,36%)	3 980,00 (4,24%)	8 698,00 (5,22%)	10 000,00 (6,45%)
zwrot przyznanych dotacji	384,72	7 408,36	2 541,86	472,97	28 800,72
liczba zadań	12	13	10	12	10

publicznych					
obszary, w których realizowano zadania	upowszechnianie kultury fizycznej i sportu, kultura			upowszechnianie kultury fizycznej i sportu, kultura, turystyka	
wydatki na upowszechnianie kultury fizycznej i sportu	63 039,83 (63,08%)	69 690,92 (60%)	79 754,42 (64,03%)	119 880,91 (72%)	97 769,28 (63,10%)
wydatki na kulturę	35 971,81 (36%)	20 766,18 (17,88%)	38 269,98 (30,73%)	30 478,12 (18,30%)	13 362,04 (8,62%)
wydatki na turystykę	0	0	0	7 000,00 (4,20%)	5 000,00 (3,22%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z realizacji *Rocznych programów współpracy Gminy Wińsko z organizacjami pozarządowymi* za lata 2016-2020.

Jak wynika z powyższego, środki przeznaczone z budżetu gminy Wińsko na realizację zadań przez organizacje pozarządowe systematycznie wzrastały (pomiędzy 2016 a 2019 r. o ponad 66%). W 2020 r. kwota dotacji została nieznacznie obniżona (w stosunku do 2019 r. o niecałe 7%). Uchwałą Rady Gminy Wińsko Nr XLIV/324/2021 z dnia 24 listopada 2021r. przyjęty został *Program współpracy Gminy Wińsko z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w roku 2022*. Zakładana wysokość środków na realizację programu wynosi 125 000 zł, co oznacza, iż mniej środków zostanie przekazanych organizacjom pozarządowym w porównaniu do poprzednich lat. W 2020 r. kwota zwrotu niewykorzystanych dotacji była znacząca i stanowiła 18,6% z całości przekazanych dotacji. Liczba zadań w latach 2016-2020 wahała się od 10 do 13. Głównymi obszarami, w których je realizowano, było: upowszechnianie kultury fizycznej i sportu, kultura oraz turystyka. Analizując procentowy podział wydatków na konkretne obszary współpracy, największe środki wydatkowano na upowszechnianie kultury fizycznej i sportu (60% - 72%). Wydatki przeznaczone na kulturę stanowiły od 8,62% do 36% wartości dotacji, zaś najmniej środków przeznaczono na turystykę (3% - 4%). Zdecydowana większość środków zostaje rozdysponowana w drodze otwartych konkursów ofert. Kwoty dotacji na wnioski organizacji pozarządowych (tzw. małych grantów) oscylowały wokół 5% - 9% całości przyznawanych środków.

Gmina Wińsko współpracuje z organizacjami pozarządowymi również poprzez działania promocyjne (promocja organizacji) oraz wsparcie organizacyjne, np. poprzez udostępnianie gminnych obiektów, nieodpłatnie bądź na preferencyjnych warunkach.

3.8 BEZPIECZEŃSTWO

Bezpieczeństwo publiczne i prewencję na terenie gminy Wińsko zapewnia Komenda Powiatowa w Wołowie poprzez Rewir Dzielnicowych znajdujący się w Wińsku przy ul. Kościuszki 5A/1. Bezpieczeństwem zajmuje się 2 dzielnicowych, zaś rejon gminy podzielono

następująco:

- I rejon: Aleksandrowice, Białawy Małe, Białawy Wielkie, Białków, Brzózka, Czaplice, Dąbie, Głębowice, Grzeszyn, Gryżyce, Kleszczowice, Kozowo, Łazy, Morzyna, Mysłoszów, Naroków, Piskorzyna, Rajczyn, Rogów Wołowski, Rogówek, Rudawa, Smogorzów Wielki, Smogorzówek, Stryjno, Turzany, Trzcinica Wołowska, Wrzeszów, Węgrzce, Węglewo,
- II rejon patrolowania dzielnicowego obejmuje miejscowości: Boraszyce Małe, Boraszyce Wielkie, Budków, Buszkowice Małe, Iwno, Krzelów, Młoty, Przyborów, Słup, Wińsko, Wyszęcice.

Przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych w powiecie wołowskim w latach 2016-2020 ukazane są w poniższej tabeli. Od 2016 do 2019 r. ich liczba wzrastała (prawie o 20%), natomiast w 2020 r. odnotowano jej spadek. Spadek w 2020 r. do 2019 r. wyniósł niecałe 13%. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w powiecie wołowskim w latach 2016-2020 utrzymuje się mniej więcej na stałym poziomie - ponad 70%.

Tab. 22 Przestępstwa stwierdzone przez Policję w powiecie wołowskim w latach 2018-2020.

2016	2017	2018	2019	2020
652	571	720	780	681

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Tab. 23 Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w powiecie wołowskim w latach 2018-2020 [%].

2016	2017	2018	2019	2020
73,5	70,2	71,5	77,5	73,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Nad bezpieczeństwem pożarowym na terenie gminy czuwają: Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Wołowie oraz 6 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej (OSP Wyszęcice, OSP Turzany, OSP Smogorzów Wielki, OSP Krzelów, OSP Wińsko, OSP Orzeszków). Jednostki ze Smogorzowa Wielkiego i Wińska zostały włączone do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego (KSRG).

3.9 AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA

Sytuacja na rynku pracy ulega w ostatnich latach poprawie. W gminie Wińsko zauważyć można spadek liczby bezrobotnych o 19,6%, zaś w powiecie wołowskim - o 17,9%. Wahnięcie polegające na nieznacznym wzroście liczby zarejestrowanych bezrobotnych miało miejsce między 2019 a 2020 r. i z pewnością wiązało się z epidemią Covid-19. Udział kobiet w grupie osób bezrobotnych ulegał w analizowanym okresie zmianom - chociaż generalnie ich udział się zmniejszył, to w latach 2018 i 2019 był wyższy niż w pozostałych. Gmina znajduje się w mniej korzystnej niż powiat sytuacji jeśli chodzi o udział osób bezrobotnych w grupie mieszkańców w wieku produkcyjnym: o ile w powiecie nie przekraczał on w ostatnich 5 latach 8%, to w gminie Wińsko w 2016 r. wynosił prawie 10%, a w 2020 r. ponad 8%.

Tab. 24 Liczba bezrobotnych z uwzględnieniem kobiet w powiecie wołowskim i gminie Wińsko w latach 2016-2020.

	2016		2017		2018		2019		2020	
	B	K	B	K	B	K	B	K	B	K
powiat wołowski	2429	54,3%	2075	54,7%	1902	56,8%	1795	56,4%	1995	54,0%
gmina Wińsko	541	54,0%	517	54,9%	450	56,7%	422	55,5%	435	53,1%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Tab. 25 Udział osób bezrobotnych w ogóle mieszkańców w wieku produkcyjnym w powiecie wołowskim i gminie Wińsko w latach 2016-2020.

	2016	2017	2018	2019	2020
powiat wołowski	7,8%	6,8%	6,3%	6,0%	6,8%
gmina Wińsko	9,8%	9,4%	8,3%	7,9%	8,2%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Do negatywnych zjawisk na terenie gminy Wińsko, związanych z bezrobociem, należy zaliczyć dość wysoki udział bezrobotnych znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, zwłaszcza w niektórych kategoriach. Zdecydowanie dominują osoby długotrwale bezrobotne, tj. pozostające bez zatrudnienia przez ponad rok, stanowiąc 68% ogółu bezrobotnych. Po około 27% bezrobotnych stanowią osoby bez pracy w wieku do 30 lat lub ponad 60 lat.

Tab. 26 Bezrobotni w szczególnej sytuacji na rynku pracy w gminie Wińsko w 2020 r.

Długotrwale bezrobotni	Bezrobotni do 25 r.ż.	Bezrobotni do 30 r.ż.	Bezrobotni po 60 r.ż.
297	62	118	121

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Wołowie.

Najwięcej osób bezrobotnych z terenu gminy mieszka w Wińsku (19,2% ogółu bezrobotnych oraz 5% mieszkańców wsi), co wynika oczywiście z faktu, że jest to największa miejscowość. Kolejne wsie, w których problem bezrobocia jest dość istotny to:

- Małowice: 7% ogółu bezrobotnych z terenu gminy i 9,3% jej mieszkańców,
- Krzelów: 5,9% ogółu bezrobotnych i 3,6% mieszkańców wsi,
- Głębowice: 5% ogółu bezrobotnych i 7,1% mieszkańców wsi.

3.10 ANALIZA SWOT

Mocne strony	Słabe strony
• dbałość o wzrost liczby mieszkańców poprzez prowadzenie aktywnej polityki repatriacyjnej	• zmniejszająca się liczba ludności (w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym), ujemny

• stale poszerzająca się oferta kulturalna, • pozyskiwanie przez gminę środków na rozwój oświaty, • dobrze rozbudowana oferta opieki nad dziećmi do lat 3, • funkcjonujące świetlice wiejskie, • działające jednostki OSP, • dostęp do infrastruktury oświatowej, • działalność organizacji pozarządowych oraz inna aktywność mieszkańców, które mogą stanowić o potencjale społecznym w gminie, • spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej, • dostęp do usług rehabilitacyjnych, • istniejące miejsca opieki i pobytu dziennego dla osób starszych w gminie, • władze gminy i społeczność lokalna zaangażowane w budowanie aktywności obywatelskiej, tworzenie i planowanie dokumentów strategicznych, podejmowanie działań wzmacniających poczucie tożsamości lokalnej, • poprawiająca się jakość współpracy między instytucjami gminnymi, • wysoki poziom poinformowania mieszkańców o wydarzeniach gminnych	przyrost naturalny skutkujący ograniczeniem potencjału ludzkiego na lokalnym rynku pracy, • mniejsza liczba kobiet niż mężczyzn w wieku produkcyjnym, • dynamiczny przyrost liczby osób starszych generujący większe zapotrzebowanie na usługi medyczne, opiekuńcze i pielęgnacyjne, co wpłynie negatywnie na budżet gminy, • izolacja młodzieży, spotęgowana pandemią Covid-19, • dość słabo rozwinięta oferta opieki zdrowotnej, • niewystarczający dostęp do pomocy prawnej i psychologicznej w odniesieniu do potrzeb, • mała aktywność społeczna, • wzrost osób korzystających z opieki społecznej w rodzinach jednoosobowych, • słaba sieć połączeń drogowych, pozwalających łatwo i szybko korzystać z usług dostępnych poza terenem gminy, • duża powierzchnia gminy i odległości między miejscowościami utrudniające dostęp do usług społecznych zlokalizowanych przede wszystkim w Wińsku, • brak postrzegania Wińska jako centrum gminy, przez co nie przyczynia się do integracji mieszkańców, • konkurencja między miejscowościami i poczucie, że wsie inne niż Wińsko są w mniejszym stopniu „doinwestowywane”
Szanse	Zagrożenia
• bliskość drogi ekspresowej S5, • bliskość większych ośrodków miejskich (Wrocław, Wołów, Lubin), mogących stanowić miejsce pracy, • napływ nowych mieszkańców, w tym repatriantów (zwłaszcza reprezentujących zawody deficytowe na terenie gminy), • wzrost popularności stylu życia „slow life”,	• odpływ młodych mieszkańców do okolicznych, większych miejscowości posiadających bardziej atrakcyjną ofertę (pracy, mieszkaniową, spędzania wolnego czasu), • spadek stopy życiowej społeczeństwa, • niska motywacja do integracji i zaangażowania w sprawy gminy,

• aktywność lokalnych władz w pozyskiwaniu różnego typu funduszy na realizację zadań w obszarze społecznym, • współpraca z różnymi instytucjami i podmiotami, również spoza terenu gminy	• starzenie się społeczeństwa, • pomoc społeczna w niektórych przypadkach wpływająca demotywująco na chęć podejmowania pracy zawodowej i samodzielne funkcjonowanie, • zmniejszenie środków finansowych do budżetów samorządów terytorialnych, • niestabilne i często zmieniające się uregulowania prawne, w tym zwłaszcza finansowe, • problemy finansowe gminy
---	--

Źródło: opracowanie własne.

3.11 CHARAKTERYSTYKA GRUP WYMAGAJĄCYCH WSPARCIA

Powyższa analiza prowadzi do wniosku, iż do największych problemów społecznych w gminie Wińsko można zaliczyć starzenie się społeczeństwa, ubóstwo, bezrobocie, duży udział osób z niepełnosprawnościami, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego oraz wycofanie młodzieży. W związku z tym działania powinny być ukierunkowane przede wszystkim na grupy społeczne, w których te problemy występują, a więc osoby starsze, z niepełnosprawnościami, bezrobotne i rodziny.

Dostępne statystyki z obszaru pomocy i integracji społecznej w obrębie województwa dolnośląskiego wskazują na stopniowo rosnącą liczbę osób starszych korzystających z różnych form wsparcia instytucjonalnego. Wśród głównych powodów udzielania pomocy społecznej znalazły się: ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność, czyli kategorie w dużej mierze powiązane z wiekiem i niekorzystnymi zmianami fizjologicznymi. Na przestrzeni ostatnich lat rośnie obciążenie gmin dolnośląskich odpłatnością za pobyt w domach pomocy społecznej osób skierowanych do takich placówek. Kierunek zmian wskazuje na rosnącą rolę pomocy instytucjonalnej w zaspokajaniu potrzeb osób starszych, szczególnie tych w niekorzystnej sytuacji materialnej, co generować będzie konieczność zwiększenia nakładów finansowych, osobowych i infrastrukturalnych na wsparcie tych osób. W tym kontekście ważnym zagadnieniem jest również wspieranie rodziny w pełnieniu funkcji opiekuńczych i zwiększanie jej wydolności opiekuńczej. Wykonywanie funkcji opiekuńczych przez członka rodziny czy inną bliską osobę jest z pewnością dla seniora mniej obciążające psychicznie niż kontakt z opiekunem zatrudnionym przez instytucję oraz mniej obciąża finansowo system instytucjonalny.

Istotnym elementem wzrostu liczby osób starszych staje się rosnąca potrzeba aktywności tych osób w przestrzeni publicznej, chęć rozwijania zainteresowań i kontaktów interpersonalnych. Ograniczenie aktywności zawodowej przestaje być dla wielu seniorów

synonimem ograniczenia relacji i skupienia się wyłącznie na życiu rodzinnym i prywatnym. Osoby te chcą zdobywać nowe doświadczenia i umiejętności czy rozwijać swoje pasje.

OSOBY STARSZE

Prawie 22% mieszkańców gminy Wińsko to osoby w wieku poprodukcyjnym, przy czym w obrębie gminy są również miejscowości, w których ponad ⅓ mieszkańców ma ponad 60 lat (Słup, Białków, Dąbie). Wiąże się to ze zwiększonym popytem na różnorodne usługi i świadczenia, bowiem u seniorów zwiększa się częstotliwość chorób, długość ich trwania, a dodatkowo nierzadko występuje problem niepełnosprawności. Z kolei zmiany cywilizacyjne, polegające m.in. na wydłużeniu czasu pracy, odejściu od pracy w rolnictwie na rzecz pracy najemnej (co w specyfice gminy wiejskiej oznacza często konieczność codziennych dojazdów do pracy poza jej granicami) sprawiają, że rodziny mają mniejszą możliwość zapewniania opieki swoim najstarszym członkom.

Takie osoby potrzebują wsparcia w zakresie organizacji ich czasu wolnego, pomocy w codziennych czynnościach, jak robienie zakupów, czy wreszcie w usługach opiekuńczych. Ze względu na niskie dochody osoby takie potrzebują również dostępu do taniej komunikacji zbiorowej, która pozwala im korzystać z usług służby zdrowia czy możliwości zrobienia zakupów. Wsparcie dla tych osób mogą stanowić - poza instytucjami publicznymi - również sąsiedzi poprzez pomoc sąsiedzką czy działania wolontaryjne.

Z procesami starzeniami się społeczeństwa w dużym stopniu wiąże się występowanie niepełnosprawności – częstość jej występowania rośnie z wiekiem, a szczególnie gwałtownie po 50 roku życia. Aż ⅓ pięćdziesięciolatków posiada jakąś niepełnosprawność, natomiast wśród siedemdziesięciolatków liczba ta rośnie do ⅔. Różnicowanie zauważyć można także w zależności od płci, bowiem przeważają kobiety (25% kobiet wobec 20% mężczyzn). Udzielenie pomocy dostosowanej do charakteru niepełnosprawności jest niezwykle skomplikowane: wśród niepełnosprawnych przeważają osoby z dysfunkcją ruchu, dla których istotna jest rehabilitacja; dla osób z upośledzeniem umysłowym oraz chorujących psychicznie najważniejsze jest wsparcie psychologiczne; dla osób z dysfunkcją słuchu najistotniejsza jest pomoc finansowa, a z dysfunkcją wzroku - dofinansowanie do zakupu sprzętu komputerowego. Wskaźnik jakości życia będący uśrednioną wartością wskaźników częściowych przyjął wartość 38,5 pkt. na możliwe 100. Najniższe wartości wskaźnik jakości życia osiąga dla osób niepełnosprawnych intelektualnie (24,5 pkt.) oraz dla osób chorujących

psychicznie (31,2 pkt.). Te dwa rodzaje niepełnosprawności również najsilniej wpływają na problemy z integracją społeczną - osoby chorujące psychicznie same izolują się od kontaktów z innymi osobami, zaś osoby z upośledzeniem umysłowym mogą budzić w otoczeniu lęk lub niechęć ze względu np. na zachowanie odbiegające od przyjętych norm.

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

łącznie 121 mieszkańców gminy Wińsko objęto pomocą społeczną ze względu na różnego rodzaju niepełnosprawności. W pewnej części są to osoby jednocześnie starsze, ale ważny dział mają mieszkańcy z różnego rodzaju upośledzeniem intelektualnym. Chociaż mogą korzystać ze wsparcia świadczonego przez instytucje podległe Powiatowi Wołowskiemu, to gmina również może i powinna podjąć działania poprawiające ich jakość życia. Tym bardziej, że często nawet infrastruktura obiektów użyteczności publicznej nie jest dostosowana do potrzeb i możliwości takich osób.

W województwie dolnośląskim w ostatnich latach spada liczba osób korzystających z pomocy społecznej. Według statystyk z 2019 r. obok ubóstwa najczęściej pomoc społeczną przyznawano rodzinom z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby oraz niepełnosprawności, a dopiero w następnej kolejności z powodu bezrobocia, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego oraz alkoholizmu. Tendencje te pokazują, że z jednej strony poprawia się sytuacja gospodarcza i ekonomiczna, a z drugiej strony - o coraz większym wpływie przemian demograficznych na korzystanie z pomocy społecznej. Również w gminie Wińsko bezrobocie i ubóstwo stanowią ważne przyczyny korzystania z pomocy społecznej.

UBÓSTWO I BEZROBOCIE

W gminie Wińsko aż 9% osób w wieku produkcyjnym pozostaje bez zatrudnienia, ale w wielu wsiach ta liczba przekracza lub oscyluje wokół 15% (Aleksandrowice, Białawy Wielkie, Chwałkowice, Grzeszyn, Kozowo, Morzyna, Rogówek). Ponad ½ mieszkańców objętych pomocą społeczną otrzymuje ją z powodu ubóstwa. Brak pracy, zwłaszcza długotrwały (68% bezrobotnych charakteryzuje bezrobocie długotrwałe) sprzyja obniżeniu dochodów gospodarstw domowych i zmusza ich członków do korzystania ze wsparcia państwa w formie pracy socjalnej czy świadczeń pieniężnych. Problem ubóstwa powoduje, że osoby nim dotknięte wycofują się z życia społecznego i publicznego. Często kieruje nimi poczucie wstydu, że nie są w stanie samodzielnie zapewnić sobie godnych warunków życia. To zaś pogłębia pierwotne problemy. Stąd tak ważne jest, aby gmina - poza wsparciem wynikającym z przepisów prawa - aktywizowała te osoby. Celem zatem nie będzie umarzanie zaległości podatkowych względem gminy, ale danie możliwości odpracowania ich. Gmina Wińsko już teraz przygotowuje wiele imprez, które mają zasięg międzypokoleniowy, a dzięki brakowi odpłatności - dostępnych dla wszystkich mieszkańców, niezależnie od statusu materialnego. Społeczność - również dzięki charakterowi wiejskiemu gminy oraz stosunkowo niedużej liczbie mieszkańców - wzajemnie się zna i udziela niezbędnej bieżącej pomocy. Dlatego w Strategii zapisane zostaną działania, które będą umacniały te aspekty funkcjonowania społeczności.

Tworzenie infrastruktury wspomagającej opiekę nad małym dzieckiem w ciągu ostatnich lat stanowi jeden z istotnych elementów wspierania rodziny w pełnieniu funkcji opiekuńczych oraz godzenia ról rodzicielskich z zawodowymi, o czym świadczy rosnąca na przestrzeni lat liczba placówek opieki nad małym dzieckiem oraz stopniowo rosnące odsetki dzieci objętych opieką. Kierunek zmian podyktowany jest zarówno względami ekonomicznymi rodzin (z reguły w rodzinach z małym dzieckiem trudno utrzymać gospodarstwo domowe wyłącznie z pracy jednej osoby), chęcią samorealizacji rodziców poprzez pracę zawodową, jak i z powodu korzyści opieki żłobkowej i przedszkolnej dla ogólnego rozwoju dziecka. Dodatkowo obniżeniu ulega kondycja psycho-fizyczna dzieci i młodzieży w całej Polsce. Na 100 tys. Nastolatków w wieku 15-19 lat aż 9 popełnia samobójstwo. Sytuację pogorszyła izolacja społeczna towarzysząca epidemii Covid-19. Kolejne zagadnienie wiąże się z dobrostanem zdrowotnym – bowiem coraz więcej dzieci i młodzieży, zwłaszcza dziewcząt, nie akceptuje swojego ciała. Problemy z samoakceptacją w pewnej części również wiążą się z kondycją współczesnych rodzin, bowiem to wśród rodziców dzieci poszukują akceptacji oraz wzorców ról i autorytetów. Mniejsza aktywność fizyczna przyczynia się do rozwoju otyłości. W przypadku gmin popegeerowskich pojawia się dodatkowo problem „dziedziczenia” biedy oraz różnych problemów społecznych, które dotyczą ich mieszkańców.

RODZINY

Zachodzące w gminie procesy szybkiego starzenia się społeczności lokalnej pokazują, że należy przedsięwziąć działania prorodzinne. Zmiana stylu życia powoduje, że na znaczeniu tracą rodziny wielopokoleniowe, które zresztą coraz rzadziej się spotyka. Ponadto gmina prowadzi aktywną politykę związaną z repatriantami, którzy się rzeczy nie mają możliwości korzystania z opieki babć i dziadków nad swoimi dziećmi. Dlatego

4 CELE I ZADANIA DO REALIZACJI – CZĘŚĆ STRATEGICZNA

Podstawą do prac nad wyznaczeniem celów i zadań Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych była wypracowana podczas warsztatów z mieszkańcami wizja gminy:

*Wińsko to gmina przyjazna mieszkańcom, gościom i inwestorom,
wspierająca aktywność społeczną i przedsiębiorczość,
podnosząca swą atrakcyjność turystyczną*

Wizja ta została zapisana w Strategii Rozwoju Lokalnego na lata 2016-2026 i opisuje syntetycznie zamierzony stan gminy na koniec perspektywy czasowej przyjętej w obu dokumentach strategicznych. Uzupełniającym względem niej elementem jest misja, która przybliżyć ma gminę Wińsko do osiągnięcia zaplanowanych celów:

*„Solidarność społeczna oraz efektywne wsparcie instytucji samorządowych dla osób i rodzin
w pokonywaniu ich problemów”*

W zakresie objętym niniejszym dokumentem wizję i misję przełożono na poniżej zaprezentowane cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki rozwoju (działań).

CEL STRATEGICZNY:
**ODBUDOWA I UMACNIANIE UCZESTNICTWA MIESZKAŃCÓW
W ŻYCIU SPOŁECZNYM**

CEL OPERACYJNY: Rozwój instytucjonalny gminy Wińsko

Kierunki rozwoju:

- Wzmocnienie współpracy z organizacjami pozarządowymi i innymi grupami w celu zwiększenia możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych i realizacji zadań społecznych gminy.
- Poprawa dostępności e-usług publicznych.
- Poprawa kompetencji i kwalifikacji zawodowych pracowników samorządowych oraz instytucji gminnych.
- Stałe doskonalenie oferty i czasu działania instytucji zajmujących się w szczególności kulturą, sportem, rekreacją i turystyką do potrzeb mieszkańców i turystów.

- Poprawa dostępności instytucji publicznych (także w zakresie architektonicznym).
- Dalsze działania na rzecz poprawy komunikacji między przedstawicielami administracji samorządowej.
- Wdrażanie partycypacyjnego modelu zarządzania gminą.

CEL OPERACYJNY: Zintegrowana i aktywna społeczność lokalna

Kierunki rozwoju:

- Utworzenie klubu młodzieżowego oraz realizacja inicjatyw budujących odpowiedzialną samodzielną młodzież.
- Organizacja zajęć dla dzieci, młodzieży i seniorów w świetlicach wiejskich.
- Organizowane wypoczynku dla dzieci we współpracy z organizacjami pozarządowymi.
- Rozwój oferty rekreacyjnej i sportowej skierowanej do rodzin i służącej integracji międzypokoleniowej.
- Rozwój i różnicowanie oferty edukacyjnej, w tym wdrażanie elementów edukacji pozaformalnej, podjęcie współpracy ze szkołami z zagranicy.
- Organizacja cyklicznych imprez ogólnogminnych, dla różnych grup wiekowych mieszkańców.
- Podtrzymywanie lokalnych tradycji i rozwój świadomości historycznej mieszkańców gminy.
- Kontynuacja aktywnej polityki repatriacyjnej poprzez tworzenie infrastruktury mieszkaniowej wraz z aktywną integracją nowych mieszkańców.
- Tworzenie miejsc do aktywnego spędzania czasu wolnego, jak tor crossowy, skatepark, mała gaj.

CEL OPERACYJNY: Sprawny system wsparcia potrzebujących

Kierunki

rozwoju:

- Podjęcie starań na rzecz utworzenia rodzinnego domu pomocy.
- Koordynacja pomocy sąsiedzkiej.

- Aktywizacja osób z niepełnosprawnościami, w tym niepełnosprawnych intelektualnie.
- Aktywizowanie osób pozostających bez zatrudnienia (m.in. prace interwencyjne).
- Uruchomienie pełnego systemu wsparcia dla rodzin (m.in. wsparcie w sytuacjach kryzysowych, wychowawczych, niezaradności życiowej, bierności, niepełnosprawności, chorób itp.).
- Utworzenie systemu opieki nad dziećmi w czasie pozaszkolnym (m.in. świetlice, szkoły w okresie ferii zimowych).
- Utworzenie systemu wsparcia dla osób zadłużonych wobec gminy, który sprzyjać będzie aktywizacji dłużników i budowaniu poczucia odpowiedzialności za swój los.
- Tworzenie mieszkań chronionych, wspomaganych, itp.

Podmioty odpowiedzialne:

- Urząd Gminy Wińsko i gminne jednostki organizacyjne,
- Radni i sołtysi z terenu gminy,
- Organizacje pozarządowe z terenu gminy

Współpraca:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Dolnośląski Ośrodek Polityki Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy w Wołowie, Powiatowy Ośrodek Wsparcia – Środowiskowy Dom Samopomocy w Wołowie, Powiatowe Centrum Edukacji i Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej

5. SPÓJNOŚĆ STRATEGII INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY WIŃSKO Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI O SZERSZYM ZASIĘGU

		Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych		
		Zapewnienie osobom niepełnosprawnym godnego życia od urodzenia do wieku starszego	Podnoszenie jakości życia rodziny i jej bezpieczeństwa socjalnego	Oddziaływanie na aktywizację zawodową bezrobotnych oraz łagodzenie skutków bezrobocia
Strategia Rozwoju Gminy Wińsko na lata 2022-2032	Rozwój instytucjonalny gminy Wińsko			
	Zintegrowana i aktywna społeczność lokalna			
	Sprawny system wsparcia potrzebujących			

		Dolnośląska Strategia Integracji Społecznej na lata 2021-2030 (projekt)											
		CS1	CS2	CS3	CS4	CS5	CS6	CS7	CS8	CS9	CS10	CS11	CS12
Strategia Rozwoju Gminy Wińsko na lata 2022-2032	Rozwój instytucjonalny gminy Wińsko												
	Zintegrowana i aktywna społeczność lokalna												
	Sprawny system wsparcia potrzebujących												

Legenda: CS1 Budowa potencjału rodziny dolnośląskiej; CS2 Rozwój sprzyjający wykorzystaniu zasobów na rynku pracy; CS3 Przeciwdziałanie pauperyzacji i wykluczeniu społecznemu mieszkańców Dolnego Śląska; CS4 Znoszenie nierówności wynikających ze zróżnicowanego dostępu do edukacji i różnic w kapitale społecznym poprzez diagnozę i realizację projektów oraz wsparcie systemowe; CS5 Wzmocnienie regionalnego kapitału ludzkiego i społecznego; CS6 Upowszechnienie i rozwój usług wspierających funkcjonowanie osób starszych i o ograniczonej sprawności w życiu codziennym i społeczności lokalnej; CS7 Pobudzanie i wspieranie aktywności seniorów w perspektywie indywidualnej i społecznej; CS8 Wzmocnienie autonomii i prawa do

samostanowienia osób z niepełnosprawnościami; CS9 Zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej opieki adekwatnej do ich potrzeb; CS10 Integracja na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień; CS11 Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie; CS12 Wspieranie i rozwój potencjały instytucji pomocy i integracji społecznej.

		Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030				
		Efektywne wykorzystanie gospodarczego potencjału regionu	Poprawa jakości i dostępności usług publicznych	Wzmocnienie regionalnego kapitału ludzkiego i społecznego	Odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochrona walorów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego	Wzmocnienie przestrzennej spójności regionu
Strategia Rozwoju Gminy Wińsko na lata 2022-2032	Rozwój instytucjonalny gminy Wińsko					
	Zintegrowana i aktywna społeczność lokalna					
	Sprawny system wsparcia potrzebujących					

	Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju		
	Trwały wzrost gospodarczy oparty	Rozwój społecznie wrażliwy i	Skuteczne państwo i

		coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną	terytorialnie zrównoważony	instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu
Strategia Rozwoju Gminy Wińsko na lata 2022-2032	Rozwój instytucjonalny gminy Wińsko			
	Zintegrowana i aktywna społeczność lokalna			
	Sprawny system wsparcia potrzebujących			

		Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030			
		Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli, w tym cyfrowych	Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej	Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy	Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne
Strategia Rozwoju Gminy Wińsko na lata 2022-2032	Rozwój instytucjonalny gminy Wińsko				
	Zintegrowana i aktywna społeczność lokalna				
	Sprawny system wsparcia potrzebujących				

		Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2021-2027 z perspektywą do roku 2030		
		Zmniejszenie zagrożenia ubóstwem i	Zwiększenie dostępu do usług społecznych	Zwiększenie integracji społecznej grup

		wykluczeniem wśród dzieci i młodzieży	świadczonych w środowisku lokalnym	najbardziej zagrożonych wykluczeniem, w tym osób bezdomnych i migrantów
Strategia Rozwoju Gminy Wińsko na lata 2022-2032	Rozwój instytucjonalny gminy Wińsko			
	Zintegrowana i aktywna społeczność lokalna			
	Sprawny system wsparcia potrzebujących			

6 SYSTEM WDRAŻANIA, MONITORINGU I EWALUACJI STRATEGII

W procesie aktualizacji Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wińsko zadbano o szeroki udział przedstawicieli społeczności lokalnej, w szczególności jej liderów. Taki system pracy spotkał się z przychylnością mieszkańców. Warto więc to wykorzystać i kontynuować ten model postępowania zarówno przy wdrażaniu zapisów Strategii, jak i w procesie ich monitorowania i ewaluacji. Tym bardziej, że dzięki temu dokument strategiczny stanie się lepiej znany liderom społecznym i pozostałym mieszkańcom, co uczyni z niego realne narzędzie realizacji polityki rozwoju gminy.

Proces aktualizacji Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wińsko oraz Strategii Rozwoju Gminy przebiegał jednocześnie. Dla niedużej społeczności wiejskiej, jaką jest społeczność gminy Wińsko, to optymalny sposób postępowania. Wdrażanie, monitoring i ewaluacja zapisów obu dokumentów również powinny zostać połączone. Zarządzanie wdrażaniem, monitorowaniem i ewaluacją obu Strategii wpisywać się będzie w kulturę dialogu władz gminy ze społecznością lokalną oraz w naturalny cykl życia tej społeczności. Planowanym rezultatem jest stan, w którym myślenie o przyszłości gminy będzie praktyką powszechną wśród mieszkańców, a przynajmniej wśród liderów wspólnoty lokalnej, natomiast łączenie posiadanych zasobów, w tym uspołnianie i synchronizowanie działań aktorów lokalnej sceny, wzmacnianie lokalnych potencjałów - normą działania społeczności. Być może doprowadzi to z czasem do uformowania się partnerstwa lokalnego na rzecz rozwoju gminy Wińsko, w tym również rozwoju społecznego.

6.1 WDRAŻANIE STRATEGII

Strategia Rozwoju Lokalnego Gminy Wińsko oraz Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych są przyjmowane uchwałą Rady Gminy. Za realizację określonych w obu dokumentach zapisów odpowiedzialność ponosi organ wykonawczy gminy jakim jest Wójt gminy Wińsko. Osiąganie zawartych w Strategiach celów oraz realizacja wymienionych tam zadań będzie zależeć od sprawności poszczególnych referatów Urzędu Gminy, a także jednostek organizacyjnych gminy, których kompetencje powiązane są z konkretnymi działaniami zawartymi w Strategiach. Wskazane w niniejszym dokumencie priorytetowe cele będą możliwe do osiągnięcia wyłącznie wówczas, gdy oprócz władz i instytucji samorządowych w ich realizację włączą się także podmioty społeczne, działających na rzecz rozwoju lokalnego i rozwiązywania problemów społecznych gminy Wińsko. Niemniej funkcję koordynatora sprawować powinien Wójt gminy Wińsko wspierany w tej roli przez Komitet Rewitalizacji – ciało, które powstanie na mocy ustawy o rewitalizacji w związku z pracami nad opracowaniem Gminnego Programu Rewitalizacji i które jednocześnie będzie

współpracowało przy realizacji pozostałych gminnych dokumentów strategicznych. Rolą koordynatora będzie zbieranie informacji o postępach wdrażania zapisów strategii oraz napotkanych przeszkodach od podmiotów odpowiedzialnych za realizację zadań.

6.2 MONITORING I EWALUACJA STRATEGII

Skuteczny monitoring wdrażania zapisów Strategii oraz ewaluacja (ocena, na ile założone cele i ich realizacja przyczyniają się do poprawy jakości życia w gminie) wymaga powołania zespołu ds. monitoringu i ewaluacji strategii rozwoju gminy Wińsko. W związku z tym, że w momencie opracowywania strategii rozwoju, gmina przygotowuje także gminny program rewitalizacji, co do którego istnieje ustawowy wymóg oceny realizacji przy współpracy Komitetu Rewitalizacji (dalej: KR), dla uproszczenia procedur zakłada się zaangażowanie jego członków także do oceny skuteczności i efektywności wdrażania strategii. Taka formuła ma szanse stać się bardziej efektywną niż tworzenie kilku ciał odpowiedzialnych za ocenę skuteczności realizacji różnych dokumentów strategicznych gminy.

Dokładne zasady powoływania i funkcjonowania Komitetu określi stosowna uchwała Rady Gminy Wińsko. Ponieważ jednak KR co do zasady koncentruje się na projektach i przedsięwzięciach rewitalizacyjnych wpisanych do gminnego programu rewitalizacji oraz realizowanych na obszarach rewitalizacji, niezbędne będzie rozszerzenie pola jego działania na całą gminę. W tym celu można tworzyć grupy robocze lub zapraszać dodatkowe osoby, przede wszystkim kierowników jednostek organizacyjnych gminy, komórek merytorycznych Urzędu Gminy, sołtysów, radnych, przedstawicieli organizacji pozarządowych itp., działających na terenie gminy. Dopuszczalnym rozwiązaniem jest również powołanie stałej grupy w ramach KR, która odpowiadać będzie za monitorowanie realizacji Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Ważne, aby przedstawiciele strony społecznej stanowili minimum $\frac{1}{3}$ składu. Spotkania odbywać się będą co najmniej raz w roku. Jego pracami będzie kierował Wójt gminy Wińsko lub osoba przez niego wskazana. Tryb pracy ustalą wspólnie jego członkowie. Komitet będzie odpowiedzialny za opracowanie do końca marca każdego roku raportu z postępów we wdrażaniu zapisów Strategii, uwzględniającego ewentualne bariery w realizacji zadań, powody ich wystąpienia oraz rekomendowane środki zaradcze. Raport powinien zawierać także ogólną ocenę realizacji zapisów Strategii pod kątem skuteczności (czy zamierzone cele zostały osiągnięte), efektywności (proporcji nakładów ludzkich, finansowych, rzeczowych etc. do osiągniętych rezultatów) oraz trafności (czy dobór celów operacyjnych przełożył się na realizację celów strategicznych). Wnioski zawarte w raporcie powinny zostać uwzględnione w Raporcie o stanie gminy, przygotowywanym corocznie w celu uzyskania przez Wójta wotum zaufania. Treść raportu podawana jest do publicznej wiadomości między innymi poprzez: publikację na stronie internetowej Urzędu Gminy, stronie gminy na portalu społecznościowym, wysyłkę mailową do radnych, kierowników jednostek organizacyjnych

gminy, sołtysów, kierowników komórek organizacyjnych czy przedstawicieli lokalnych organizacji pozarządowych. Poza tym każdy mieszkaniec uzyska prawo wglądu do raportów KR w Urzędzie Gminy.

Monitoring prowadzony będzie w cyklu rocznym, bowiem jego celem jest zapewnienie ciągłości, prawidłowości i efektywności realizacji Strategii. Pozwoli na zidentyfikowanie zagrożeń w ramach realizacji poszczególnych kierunków działań i podjęcie odpowiednich środków zaradczych. Monitoring będzie się opierał na analizie, jakie konkretne projekty były wdrażane w ramach poszczególnych kierunków działania i w jakim stopniu zostały zrealizowane. Narzędziem służącym jego dokonywaniu będzie karta monitoringu kierunków działań. Dane niezbędne do realizacji monitoringu będą dostarczały komórki merytoryczne i jednostki organizacyjne gminy, ewentualnie - w sytuacji współpracy z innymi podmiotami (gospodarczymi, społecznymi, itp.) - podmioty zewnętrzne.

Aktualizacja niniejszej Strategii wynikała z przeprowadzonej w trakcie jej obowiązywania ewaluacji on-going. Ewaluacja ex-post ocenia realne efekty wprowadzonych interwencji w oparciu o kryteria: skuteczności, efektywności, użyteczności i trwałości. Pozwala ona ustalić, czy założone cele zostały osiągnięte, w jakim stopniu oraz czy proces ich realizacji był efektywny. Uzyskane wyniki mogą posłużyć do usprawnienia planowanych działań. Podstawę do ewaluacji stanowią będą analizy jakościowe, desk research, odnoszące się do wskaźników uwzględnianych na etapie opracowania diagnozy. Ewaluacja ewaluacja ex-post przeprowadzona zostanie w 2027 r., za cały okres obowiązywania Strategii. W przypadku obu opracowań podstawę stanowią będzie analiza danych zastanych (głównie statystycznych), jednak nie wyklucza się wykonywania analiz o charakterze jakościowym (np. wywiady pogłębione, ankiety). Do ich realizacji wykorzystane zostaną wskaźniki uwzględnione na etapie opracowania diagnozy strategicznej gminy, tj.:

- zmiana liczby mieszkańców gminy,
- udział ekonomicznych grup ludności w ogóle mieszkańców,
- poziom bezrobocia,
- poziom przestępczości i wykrywalności przestępstw,
- zmiana liczby osób korzystających z pomocy społecznej z uwzględnieniem powodów korzystania,
- średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty,
- poziom czytelnictwa w gminie,
- wydatki na realizację zadań publicznych przez organizacje pozarządowe.

6.3 RAMY FINANSOWE

Udział wydatków na pomoc społeczną z roku na rok rośnie. Dlatego też warunkiem skuteczności realizacji niniejszego dokumentu będzie nie tylko zabezpieczenie odpowiedniej wysokości środków finansowych w budżecie gminy, ale również aktywne pozyskiwanie środków z różnego rodzaju funduszy zewnętrznych.

Analiza dotychczasowych środków przeznaczanych przez gminę Wińsko na zadania z zakresu pomocy społecznej pozwala oszacować ich wysokość na kolejne lata w następujący sposób:

2023 r. – 16 827 191,14 zł,

2024 r. – 17 247 870,92 zł,

2025 r. – 17 679 067,69 zł,

2026 r. – 18 121 044,39 zł,

co daje kwotę łączną prawie 70 mln zł do końca okresu obowiązywania Strategii.

7 STRESZCZENIE

Zasadniczą częścią prac nad aktualizacją dokumentów strategicznych gminy Wińsko były warsztaty z mieszkańcami. Od listopada 2021 r. do maja 2022 r. odbyło się kilka spotkań poświęconych następującym tematom:

- ewaluacja on-going obowiązującej strategii integracji i rozwiązywania problemów społecznych,
- analizie zasobów i potencjału gminy Wińsko,
- określeniu kierunków działań,
- konsultacji głównych założeń opracowywanych dokumentów.

Na podstawie spotkań z mieszkańcami i liderami lokalnymi oraz analizy danych statystycznych stwierdzono występowanie następujących problemów i walorów gminy Wińsko, a także zewnętrznych zagrożeń i szans rozwojowych:

Mocne strony	Słabe strony
• dbałość o wzrost liczby mieszkańców poprzez prowadzenie aktywnej polityki repatriacyjnej • stale poszerzająca się oferta kulturalna, • pozyskiwanie przez gminę środków na rozwój oświaty, • dobrze rozbudowana oferta opieki nad dziećmi do lat 3, • funkcjonujące świetlice wiejskie, • działające jednostki OSP, • dostęp do infrastruktury oświatowej, • działalność organizacji pozarządowych oraz inna aktywność mieszkańców, które mogą stanowić o potencjale społecznym w gminie, • spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej, • dostęp do usług rehabilitacyjnych, • istniejące miejsca opieki i pobytu dziennego dla osób starszych w gminie, • władze gminy i społeczność lokalna zaangażowane w budowanie aktywności obywatelskiej, tworzenie i planowanie dokumentów strategicznych, podejmowanie działań wzmacniających poczucie tożsamości	• zmniejszająca się liczba ludności (w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym), ujemny przyrost naturalny skutkujący ograniczeniem potencjału ludzkiego na lokalnym rynku pracy, • mniejsza liczba kobiet niż mężczyzn w wieku produkcyjnym, • dynamiczny przyrost liczby osób starszych generujący większe zapotrzebowanie na usługi medyczne, opiekuńcze i pielęgnacyjne, co wpłynie negatywnie na budżet gminy, • izolacja młodzieży, spotęgowana pandemią Covid-19, • dość słabo rozwinięta oferta opieki zdrowotnej, • niewystarczający dostęp do pomocy prawnej i psychologicznej w odniesieniu do potrzeb, • mała aktywność społeczna, • wzrost osób korzystających z opieki społecznej w rodzinach jednoosobowych, • słaba sieć połączeń drogowych, pozwalających łatwo i szybko korzystać

lokalnej, • poprawiająca się jakość współpracy między instytucjami gminnymi, • wysoki poziom poinformowania mieszkańców o wydarzeniach gminnych	z usług dostępnych poza terenem gminy, • duża powierzchnia gminy i odległości między miejscowościami utrudniające dostęp do usług społecznych zlokalizowanych przede wszystkim w Wińsku, • brak postrzegania Wińska jako centrum gminy, przez co nie przyczynia się do integracji mieszkańców, • konkurencja między miejscowościami i poczucie, że wsie inne niż Wińsko są w mniejszym stopniu „doinwestowywane”
Szanse	Zagrożenia
• bliskość drogi ekspresowej S5, • bliskość większych ośrodków miejskich (Wrocław, Wołów, Lubin), mogących stanowić miejsce pracy, • napływ nowych mieszkańców, w tym repatriantów (zwłaszcza reprezentujących zawody deficytowe na terenie gminy), • wzrost popularności stylu życia „slow life”, • aktywność lokalnych władz w pozyskiwaniu różnego typu funduszy na realizację zadań w obszarze społecznym, • współpraca z różnymi instytucjami i podmiotami, również spoza terenu gminy	• odpływ młodych mieszkańców do okolicznych, większych miejscowości posiadających bardziej atrakcyjną ofertę (pracy, mieszkaniową, spędzania wolnego czasu), • spadek stopy życiowej społeczeństwa, • niska motywacja do integracji i zaangażowania w sprawy gminy, • starzenie się społeczeństwa, • pomoc społeczna w niektórych przypadkach wpływająca demotywująco na chęć podejmowania pracy zawodowej i samodzielne funkcjonowanie, • zmniejszenie środków finansowych do budżetów samorządów terytorialnych, • niestabilne i często zmieniające się uregulowania prawne, w tym zwłaszcza finansowe, • problemy finansowe gminy

Następnie na tej podstawie wyodrębniono wizję:

*Wińsko to gmina przyjazna mieszkańcom, gościom i inwestorom,
wspierająca aktywność społeczną i przedsiębiorczość,
podnosząca swą atrakcyjność turystyczną”*

oraz misję gminy Wińsko:

*Solidarność społeczna oraz efektywne wsparcie instytucji samorządowych dla osób i rodzin
w pokonywaniu ich problemów*

W zakresie objętym niniejszym dokumentem wizję i misję przełożono na cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki rozwoju (działań). Cel strategiczny brzmi „Rozwój instytucjonalny gminy Wińsko”. Podporządkowano mu 3 cele operacyjne. Pierwszy obejmuje wykreowanie zintegrowanej i aktywnej społeczności lokalnej poprzez wzmocnienie współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz grupami nieformalnymi w realizacji zadań społecznych, poprawa dostępności do e-usług publicznych oraz kompetencji pracowników samorządowych, dostosowanie oferty i czasu funkcjonowania instytucji do potrzeb i preferencji mieszkańców, czy wzmocnienie partycypacji społecznej. Cel drugi, „odbudowa i umacnianie uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym” realizowany będzie przez organizację czasu wolnego dla różnych grup wiekowych mieszkańców jak najbliżej miejsc ich zamieszkania, popularyzacji wspólnego, rodzinnego spędzania czasu, zwiększenie samodzielności młodzieży w samoorganizowaniu się, rozwój oferty edukacyjnej, kulturalnej, historycznej w gminie oraz kontynuację aktywnej polityki repatriacyjnej. Trzeci cel operacyjny z kolei odnosi się do stworzenia sprawnego systemu wsparcia potrzebujących. Służyć temu ma utworzenie rodzinnego domu pomocy, koordynacja i promocja pomocy sąsiedzkiej, aktywizacja osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym lub wykluczonych, tworzenie mieszkań chronionych itp.

Strategia będzie monitorowana w cyklu rocznym, w związku z przygotowywanym w gminie Raportem o stanie gminy. Natomiast ewaluacja zostanie przeprowadzona po zakończeniu okresu jej obowiązywania, tj. w 2027 r.